

VIVAT IESVS. № 9

Manuductio ad parantes papyrum nitidam gestis

FRANCISCI SALESII,

Quem Dominus in fide, & lenitate ipſius
fecit Sanctum,

Florentem, Eucharisticum, Coelicum Doctorem;
melle nutrientem,

Martyrum ærumnas, Hæresumque furias
hilariter patientem,

Apostolicum munus indefesso ac specioso pede
sæpe gerentem,

Ad illuminandos in mortis umbra sedentes
deificè missum,

Ad perfectam viam planam ac tutam indicandam
angelicè ducentem,

Ad daadam scientiam salutis omnibus omnia factum,
felle carentem,

Episcopum, non dominantem, sed Principis gregem
corde pascentem,

Ad virtutes annuntiandas, laudemque bonorum
Imperij Principem,

Ad fovendas Virginum lampades, debiliū ac præſidiū.
mirificè vallantem,

Gentilitiam Dominationem, & Senatoriam sedem
alacriter respuentem,

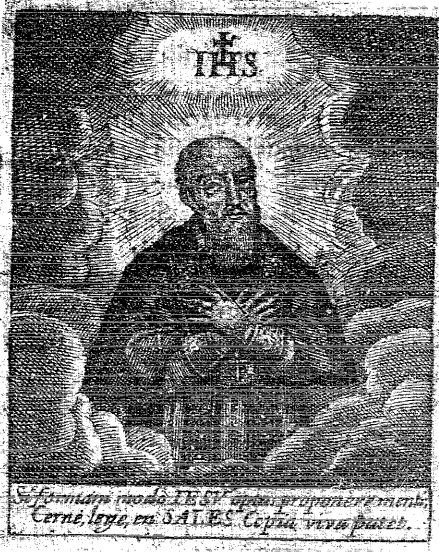
Parisiensi Tiaræ, Infulisque plurimis
Vale, dicentem,

A purpurei Galeri splendore Romani
peregrinè avolantem,

Sic terrenā nescientem, quòd buccinari debeat

S. ALES.

Suscitabo super oves Pastorem vnum qui pascat eas. *Ezech.*
 34. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu ini-
 micos eius. *Psal.* 96. Stillabunt montes dulcedinem, &
 colles fluent lacte: & per omnes rivos Iuda ibunt aquæ: &
 fons de domo Domini egredietur, & irrigabit torrentem spi-
 narum. *Joel.* 3. Suscitabo tabernaculum David, quod cecidit:
 & reedificabo aperturas murorum eius. *Amos.* 9.

Factum est mihi verbum tuum in gaudium, & in lætitiám cor-
 dis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me, Do-
 mine Deus exercituum. *Jerem.* 15. Ego repletus sum fortitu-
 dine Spiritus Domini, iudicio, & virtute. *Mich.* 3. Dominus
 dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui
 lassus est verbo. *Isai.* 50. Quærite Dominum omnes mansueti
 terræ; quærite iustum, quærite mansuetum. *Sophon.* 2. Imitato-
 res mei estote fratres, & observate eos qui ita ambulant, si-
 cut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, quos sæ-
 pè dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis
 Christi. *Phil.* 3.

ILLVSTRISSIMO DOMINO.

Episcopo Septensi, Maiestatis Catholicæ à Consilijs,
cuiusque Hispaniarum in Regnis, Maximo ac
Generali Inquisitori.

D. D. VITALI MARIN.

Illust. Domine, ac Reverendissime.

Hic illico collectioni protectionem ambientis obviam
exiit Illust. Dominatio tua. Cui, enim, proprius,
quod est Episcopi potissimum in Nidulo suo mori
cupientis, & si nutu divino aliter ordinatū appareat?
Cui, reculantis secunda vota, viuis vxoris Viri? Cui, eius procla-
matio qui Episcopi Sacri, militareque vexillum fidei erigens fa-
vorem, una manu sua faciebat opus, & altera tenebat gladium? Cui,
Vita illius, qui verbo, & opere propugnaculum extitit inexpugna-
bile semper Vitalis sacrosancti defensione Ligni? Cui, Nomen
eius, qui arati huic ho^{ra} contra hæreses medicamen dicitur à
Pontifice summo? Cui, demum, quæ de Sancto Francisco Salesio
prædicantur, nisi tibi, Princeps Illust. Non quia te Præfuli Sancto
pro rostris adæquare intendam, tuo, namque si rubori vereor, tuū
iure Minus toto corde, atque mente veneror? Sed ne vanos videar
vendere fumos, Sanctum ipsam ad suum Ill. Anstiter de comisso
quærentem aggressus Chaballicenses, & progressu, rescribentem
audio: *Id vero non possum aptius perficere, quam si te ad epistolas S.
Pauli reiecero: ibi descripta cuncta nostra reperies. Ego quidem indignis-
simus sum, qui cum tanto Apostolo comparet: verum nihilo secius Deus
supremus Opifex mea infirmitate, quibus vijs novit, vitatur ad suam
gloriam.*

Collectionem falsus, Opusculum fateor, demonstrans eos
qui mari magno Salesianæ Vitæ vacarunt: Brevisimæ manus
signum in margine fixum mentem adijcit, arrectisque oculis cogit
altare legentem, notatu dignum aliquid adesse noscendo. Cer-
tina, plerumque, in vijs dura præbent saxa ducatum; *In duram
scilicet (Profan.) qui nunc quoque dicitur index.* Institutionum li-
bros, in compilatione habita maxima legum commendans Iul-
ianus Imper. ait: *Vobis possibile sit summo digito, & quasi per
manicam ea dirigisse.* Ad volatilia cæli, quæ inter maiuima conu-
erantur, mittit Iob, ut hominibus indicent magnalia Dei. Ad
eius

eius cognitionem, quem totus non capit orbis vſus eſt. Præcurſor & Ecce. Mea tandem, Illuſt. Domine, conniventibus oculis per tranſiens limina, Sancti dilectiſſimi tui ingrediſte geſta, ad quæ facilior ſic aditus extat. Lux mundi quæ fecit ſunt, & quæ docuit. Nunquid venit lucerna, ut ſub modio ponatur, aut ſub ſcero? Nonne ut ſuper candelabrum ponatur? Igitur collocari debet lucens & ardens Saleſiana Vita, vt luceat omnibus qui in domo ſunt: In aureo quippè Candelabro, miſericordiæ oliva ornato, de quo ignis etiam exier, ut inimicos devorer, ſi qui radios eius nocere voluerint. Reduc iam, Illuſt. Princeps, quæ tui ſunt Iuris, ut Saleſianum Iubar ſplendeat, hæreticum deſtruat ille gregem, qui mirabili ſua dulcedine perſuſos doceat omnes, & immemores non ſinat eſſe ſuos, nec eius qui infirmitatem reſpiciens noſtram amantiſſimè clamat: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis: & ego reficiam vos. Tolle iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.* In tuo, nec ignoro, corde iam pridem habitaſſe, Santiſſimum hunc Angelicum Virum, mellea ſapientia plenum: Si ergo cor ſapientis erudiet os eius: & labijs eius addit gratiam, concreſcat, ut pluvia doctrina tanti Præſulis; fluat ut ros eloquium tuum, ut in omni ore quaſi mel indulceſcat memoria Sancti Franciſci de Sales, quem deprecor, impetret à Domino, quo æſtuavit, amorem, & ardorem, quo repletus Illuſt. Domine, fidèi dilatationem contra hæreticam pravitatem, audacemque invaſionem conſequaris adorem gloriam, & D. O. M. tibi fortunet in omnibus horam, iſtiſque ab Hiſpaniæ Regnis, tuæ flammivolæ creditis faci omnem abſtergat maculam, nec in eis maneat hæreſis ullus diſus incurſus, Noſtroſque Clementem, & Philippum, qui dederunt nobis Doctorem iuſtitia tantum, ſerver incolumes, prout vere fidelium in optatis adest. Compluti. 13. Kal. April. M. DCC. VI.

*I. D. T. Soladitio iam diu Iure felix, benevolentia continui
beatus, Culmini thura reddens, amantiſſimus undequaque ſemper
T. O. P.*

*Doct. D. Antonius Emmanuel
Ignatius de Lodeña.*

Sacr. Canonam Complut. Decan. & Canonicus.

VELLA CANONIZATIONIS N. S. S. D. N. *et* M.
 xando, *Pape VII. edita, quam invenies fol. 1.*
Lector charissime doctrinam, vitamque mirabilem
Sancti Francisci Salesii authenticè exponit, egregie
narrat, sed præfationis loco, videas precor, qualiter
de eo fuerit mens ipsimet Pontifici Max. prius
quam ad apicem pervenisset Summum, in Sancto
tumque catalogo referret Genevensis Antisisti-
tem, sic enim calamo immittit habenas.

A Græ à me dixisti te passus, dilectissime Nepos, ut
 bene exordiat literarum inter nos mutuum scrip-
 tionem, quibus verbis absentem nuper allocutus
 sum, ipsè modo absentem compellabo. Habeas
 rogo te, semper, & nòique in amoribus ac delictis Franciscum
 de Sales: Eius esto assiduus lector, obsequens filius, sedulus
 imitator. Philotheam, seu manuactionem ad vitam piè instruc-
 dam (cui à viginti annis, post Deum, debet in primis, si quid
 in me sit quod culpa vacet) quamquam decies lectam centies le-
 gam, &c. tamè non parùm dicere videbitur, quam dixerit. Phi-
 lotheam, inquam, instituas tibi velim quasi Normam, & amul-
 sim, ad quam vitæ tuæ rationes singulas exigas diligenter, atque
 conformes. Non austeram, non solitariam, non exoticum vitæ
 genus suadet, sed civile, sed nobile, sed temperatam hoc est pi-
 tabilem cuique modum vivendi, qui tamen solidam attingat per-
 fectionem, atque sanctitatem. Virtus, si vivis coloribus repre-
 sentari posset, aerebar quis piam, futuram, ut omnes in sui amo-
 rem potenter alliceret, atraheretque. Id, meo quidem iudicio, est
 allegorice Salesius, usque adeo eius pulchritudinem, maiestatem,
 decorem, venerationem suaviter ad vitam exprimit atque ad oculos
 ponit. Et quod æquè laudem ac venerationem ipsi, nobis vero le-
 gentibus affectum conciliat, ac propensionem, Salvatorem Pro-
 typum tenemus, eorum ipsi primum facere, postea docere: ut vi-
 tam legere videantur, qui eius consilia rimantur, faciliusque eius
 præcepta sequantur, quibus se antea posuit in exemplum. Nobis
 si ac locupletare natus è familia, nobilium ritu in pietate ac literis
 eruditus est. in Principum Regumque Aulis, in domibus priva-
 torum,

torum, in cœtibus amicorum, in negotijs, in pietatis exercitijs
 mentis, omnibusque laboribus qui Episcopum decent, ita honestè,
 sanctèque vidimus eum nostro ævo resplenduisse, ut solordiam
 nostram erubescere cogamur, ac meritò damnatam censeamus
 quicumque consuetudines hominum, negotia, aut nobilitatis
 conditionem causamur, quominus vitam in pietate ac sanctitate
 transigere valeamus. Quod dixi de Philothea, de aureo libro di-
 vini amoris, ac de omnibus, & singulis tanti Viri monumentis
 dictum velim. Quæ dum diurna, nocturnaque manu revolve,
 omittere nequeo, quin dicta eius præcipua, ac quasi principia
 eius doctrinæ decerpam ac seponam, quæ mecum postea obio-
 sus subinde ruminem ac rursus deglutiam, ut in succum, ac san-
 guinem transferam, quantum possim. Ita sentio, ita suadeo tibi,
 Nepos optime; si enim inspectorem hunc, individuum comi-
 tem, & quod Seneca etiam suadebat, Censorem ac Magistrum
 tibi constituas, ac semper præsentem habeas, ad cuius nutum
 te geras; nec me huius consilij, nec te operæ in id impensæ vir-
 quam poenitebit. Finiam cum Horatio.

*Vive, vale, si quid novisti rectius istis,
 Candidus imperti: si non; his utere mecum.*

Si tamen scire velis, quæ scripsit volumina Sanctus, de qui-
 bus habitus sermo superius; sunt quæ huc vidimus usque: Intro-
 ductio ad vitam devotam. Tractatus de Amore Dei. Epistolæ sep-
 tem inclusæ libris, volumine duplici. Vexillum Sanctæ Crucis:
 Collationes spirituales. Directorium Religiosarum. Monita ad
 Confessarios, Indiciaque eisdem ad discretionem spirituum. Me-
 thodus prædicandi. Explanatio Cantici Canticorum. Sermones
 varij. Controversiæ Theologicæ. Opuscula ad devotionem, spiri-
 tualiaque exercitia concementia. Ordo devotus celebrandi fruc-
 tuosè sanctum Missæ Sacrificium, qui quantocius sermone
 prodibit hispano. Hæc, quidem, scripta, si demas Sermones
 ac controversias, in idiomate sunt hispano proposita. Ex Sancti
 verò Præsulis doctrina cœlesti per plures speciosissimi prodierunt
 rivuli, partim gallico contenti calamo, partimque loquelam at-
 tingentes hispanam. Inter opera inquire; & huius in fine Codic-
 is plura vide.

Officina ex qua effluunt in verba, & opera adhaec Inanis cogitatio, mentis profusio, ex lumine, non latebat. Erat autem (de preparatione ad consecrationem scribente Illust. D. Musset, tam alte defixus in Deo, ut per id tempus, dimidios ipsius dies coram divinisissimo Sacramento procumbens, immobilis, ad nihilum animam adverteret illorum, quae circa se fierent, atque adeo quae sibi acciderent: tanquam sensus expers impune muscarum aculeis pungebatur, elicto nonnunquam sanguine: sed leviores stimuli erant, quam ut eos perentificeret, cui intus altiora vulnera indigeret sanctus amor. Sed ut rectius pateat ipsummet audi, apud eundem familiarium eundem, quid in se transigeretur per epistolam aperientem: Recognosco mentis meae rationes, inque inis praecordij sentio enaici novam quandam fiduciam serviendi Deo in sanctitate, & iustitia omnibus diebus meis. Ingentem quandam sensum hausi rerum plurimarum, ob quas ipsi infinite debeo: constitui totum me impendere tot agnoscendis beneficijs, quanta maxima fidelitate poterò, in conspectu summae illius Maiestatis verlando assidue, cum certa quadam exultatione; non quae praecipitem impetum habeat, sed, ut mihi quidem videtur, efficacitatem ad eum diligendum, neque enim amore nostro res ulla creata digna est, totum is impendendus Salvatori, qui toto nos suo profecutus est. Delicias autem omnes quae in terris percipi possint sic intueor, tanquam nihilum, pra illo regio amore, cuius causa libenter emori velim, aut certe sic vivere, ut ei soli vivam. Ut longum mihi est, dum cor hocce, quo me Deus donavit illi penitus adhaerescat, atque in perpetuum! Quare finem isti occupationi impono sic, ut singulariter concupiscam in pretiosa illa dilectione facere progressus. Ut ad id me comparem, mane quidem, postquam Deum invocavero, eidemque me dicavero, horam totam impendam meditationi, argumento ante delecto. Decurrente die, saepe numero mentem in Deum attollam, per crebras orationes jaculatorias, prout Sanctus Spiritus impulerit. Itemque, quò sanctum Missae Sacrificium peragam religiosius, tempus totum quod antecedit, ponam in considerandis istis, per quae pietas excitari adversus tantum mysterium potest, ad eandem afficiat quantum poterò. Annis singulis secedam ad octiduum, aut etiam ad decem dies, ad examinandos mentis in virtute progressus, propensiones, difficultates, si quas patieretur, defectus. Nimirum eo in secessu caelum spectatur comminus, terra autem despicitur, & cum fastidio: ac si quando

*In Vita S.
Francisci
Salesij P.
IV. cap. 19*

minus licet pijs illis, quos publica negotia distinent; eo bono
 frui, cum vero imò in pectore cubiculum fabricant, in quo stu-
 deant discendæ legi Domini sui, quam tunc tanquam ex eius
 manu excipiant. Præterea, eo in monte, tam sublimi, ut ad cum-
 pervenire tumultuansissimam rerum creatarum strepitus nequeat;
gustatur quoniam suavis est Dominus. Atque istius generis exercita-
 tionibus discimus, num quos in virtute faciamus progressus: vno
 verbo, illo tempore, illoque loco capiuntur sancta solidaque con-
 silia vitæ ex veræ æternæque sapientiæ legibus instituendæ. *Hæc*
S. Præsul.

*Vbi sup.
 cap. XII.*

*De, profecto, in calis erat conversatio eius; cumque domus
 sua præesse sciret, Ecclesie Dei diligentiam habebat, & quasi Sol reful-
 gens sic ille refulsit in Templo Dei; pascensque oves Domini, sapien-
 tiam; quæ antecedebat illi, sine invidia communiabat, omniaque osten-
 debat eis. Audi D. Maupas.* Ut verò nullam tantam iacturam, quan-
 tam temporis esse ducebat Pastor pervigil, novas subinde occu-
 pationes, alias ex alijs eius charitas flagitabat. Ita ad curas pa-
 ternas maternum animum suaviter adiungens, Anecium reperit
 opportunè: Cives enim reperit attonitos; propter nefariam Ge-
 nevensium molitionem, quibus consilium erat oppidum occupa-
 re; quò per illud ad alias Provintias aditum sibi aperirent, hæ-
 resti inducendæ. Illos ergo Episcopus, fortis æquè ac Sanctus, con-
 firmavit, & egregius Magistri sui imitator, factus est omni-
 bus omnia, quo & delectas mentes erigeret, & publicæ salutis
 prospiceret: ut Pastor; assiduis est in hortando ad peritandum in
 fide: ut mater, congregat eos tanquam gallina pulios sub alas, fi-
 dere Duo quemque docens: ut Dux, & Antesignanus, non re-
 cutat quin ad eos subducendos discrimini, discrimen primus ap-
 perat: ut Sanctus, & Propheta, confirmat non permitturum
 Dominum Gentes in hæreditatem suam ingredi. *Quod si tamen
 contra venires (dicebat ipse) mihi videor adhuc habere tantam roboris
 animi, ut si venientem lupum viderem, non sim cogitaturus de fuga,
 neque à charissimam mihi grege discessurus, &c.* Dicere posses cum
 D. Maupas: *En Verum plenum Deo; superiorem sensibus, & ad ima-
 ginem præclarè efformatum Incarnati Dei, hominesque suavissimum
 quondam in modum diligentis!* Et cum Em. Cardin. Berullio: *Illius
 ætatis partes omnes, sic à Deo fuisse singulari quadam cura dispositas,
 ut in singulis, adorandæ Humanitatis Christi Domini imago quæ piæ
 eluceret. Sic, ut Franciscus simulacrum quoddam esset virum ac spirans
 Christi: IESU in terris versantis, agentisque cum mortalibus.*

Cit. cap. 1.

*D. Mau-
 pas p. 1.
 cap. 1.*

B V L L A

SEV LITTERAE DE

cretales Canonizationis Sanc-

ti Francisci de Sales, Epif.

copi Genevensis.

Alexander Episcopus Servus Servorum

Dei Ad perpetuam rei memoriam.

ECCLESIA Catholica, etsi compluribus munita

praeiis, firmata propugnaculis, & ar-

mata militibus, inferorum insultantium

portas non reformidat; eo tamen post

Christi merita potissimum sustentatur au-

gilio, quod Servorum Dei Sanctitas assiduo

sub ministrat: nam cum hoc veluti inge-

nitum mortalibus sit, ut exempla magis,

quam documenta sequantur, mirum est, quantum alterum ex his

in Ecclesia Domini proficiat. Idcirco Christus Iesus verus Dei,

verique hominis filius unum, atque alterum pro duplicis suae

naturae hypostasi ineffabiliter adimplevit. Hinc illius verba, si

quando doctrinam loqueretur: Doctrina mea, non est mea; sed

eius, qui misit me Patris; & haec alia, si quando agenda propo-

neret: Exemplum dedi vobis, ut quem admodum feci vobis, ita

& vos faciatis: manifestum est, non esse illud men inobedi-

An. D. 1665.

Exordium.

Sancti habentur de-
luri lumen
mundi.

tum, sed in candelabro statum luceat, et oram honoribus, post-
demque a veneratione ad imitationem, via strata ad Cœlestis, &
triumphantis Hierosolymæ nunquam interituras delicias dirigat,
inferatque. Et sanè viros de Christiana Republica, morum Sancti-
monia, & fidei prædicatione benemeritos debitis, hoc est di-
vinis honoribus non prosequi, quidquid sibi velit impietas, inde-
corum, ac iustitiæ absonum haberetur.

*Franciscus de Sa-
les inter
Sanctos re-
fertur.*

§. II. Nos igitur his de causis veterem Romanorum Pon-
tificum consuetudinem secuti, post fultas ad Deum preces, au-
ditasque Venerabilium Fratrum nostrorum sententias, inter nomi-
na Catholice Ecclesiæ veneranda Franciscum de Sales Episcopum
Genevensis doctrinæ celeberrimum, sanctitatis admirabilem, atati-
que huic nostræ contra hæreses medicamentum, præsidiumque refer-
re Numine inspirante decrevimus.

*Eius in-
fantia des-
cribitur.*

§. III. Natus est Franciscus duodecimo Kal. Sept. Anno
reparatæ salutis sexagesimo septimo supra millesimum, ac quin-
gentesimum, ablutusque sacro Baptismatis fonte in Oppido Sale-
siano Ducatus Sabaudie, Genevensis Diocesis, suæ Domus hære-
ditario, ab ipsis incunabulis nobilitate conspicuis pietatem hausit,
infantiamque non more solito inter erepundia, sed agente pie-
tatis spiritu inter Altaria, quæ sibi ipse adornaverat suæ prælu-
dens sanctitati angelicæ exegit, tantumque charitatis erga pau-
peres concepit, ut nisi aliquid illis erogaret, in lacrymas se ef-
funderet. Ab infantia ad pueritiam per pietatis simul ac sapienti-
æ gradus evasit, orationi vacabat inter studia litterarum, non
fora, sed templa solitus invisere, & effugiens commercia impro-
bitatis, non nisi semina probitatis, vel excipiebat, vel tercbat.

*Pueritia
Insignis.*

Inde sacro Chrismate roboratus ad altiora tam virtutis, tum doc-
trinæ ornamenta complectenda se contulit, ut opportunius, at-
que utilius divinæ gratiæ instrumentum fieret. Sorutus enim ani-
mam bonam, eandem optimam reddidit accuratioris studio, tum li-
terarum, tum morum. Humanioribus literis in Collegio Anse-
nsi perceptis, Philosophiæ, Theologiæque arcana in Acade-
mia Parisiensi didicit, non suæ ingenti virtutum, ac sanctimo-
niæ profectus, nam simul frequentabat Sodalitatem Deiparæ ad-
ditam in Gymnasio Societatis Jesu, ubique non solum oratio
quoque die sacra Mensa animam reficiebat, sed omnia pietatis
exercitamenta exhibebat, præsertim ea, quæ ad cultum eiusdem
Deiparæ pertinebant, adeo, ut ante eius simulacrum, quod in
æde sanctæ Mariæ Gregoriarum colitur, supplicem votum petens

Virginitalis nuncupaverit. Hoc voto veluti pharmaco salutari roboratus, ad Iurisperitiam capessendam accessit Patavium, ubi non vna sensit voti operam, ejus artibus non nullorum condiscipulorum, qui per impudentiam illi obeulerant impudicarum mulierum illecebras, quas, & saliva in illarum faciem coniecta, & mente constanter repugnante deiecit. Absoluto studiorum curriculo Romanam se contulit, ut antiquae ibi vigentis pietatis vestigia, recognosceret, atque novis moribus exprimeret, & nactus per suam religionem, ac fidei theatrum, traxit e Caelo, incredibilem spirituum ad perficiendam omni ex parte molem sanctitatis ab infantia inchoatam, & in juventutis aetate, non modo conservatam, sed auctam.

*Votum
Virginitalis emis-
sit.*

9. IV. Igitur sui, & mundi victor in patriam remigravit, ut fructus legeret literarum laboris, nec spem fefellit, aut suam, aut Civitatis certe Granierius id temporis Episcopus Genevensis, eo confpecto, illico praesensit messem, quam eius adventus, afferebat, exclamavitque divinsans no sine gaudio, habere se iam succellorem suum. Statim ei paruit liber campus, amplissimusque ad animas excolendas, quod sponte fertur: quamvis enim, ut Parenti obsequeretur, Advocatorum supremorum partes susceperat, mox ubi sensit se ad nuptias per votum abdicatas vocari, abiecit Senatoriam togam, & Sacerdotio per omnes sacri ordinis gradus initiatus, maioris Ecclesiae Praepositus Annesij rennuntiatus est, illud semper in ore, & mente repetens: Quidquid pro aeternitate non est, vanitas est: omne studium convertit ad aeternitatem ubique ferendam: Instituta Societate Sanctissimae Crucis de poenitentibus, adductis ad Ecclesiae Catholicae gremium magni nominis haereticis: & praeterea sumpto divini Verbi gladio, quo armatus, ac potens, Episcopo iubente, adorsus est haerem Calatinianam in Caballicensibus, aliisque finitimis populis grassantem. Incredibile dictu est, quod animi ardore, qua pectoris constantia, qua mentis alacritate, quam firma in Deum fiducia, quam robusta in proximum charitate pugnaverit, ac vicerit: Ferunt eum ex vertice Arcis Allingianae aliquando conspexisse enormem Catholicae Religionis stragem, quam in subiectis circum terris haereticis coliderat, ac tanto fuisse pietatis studio agitarum, ut emissio cordis altissimo suspirio non potuerit sibi temperare, quin non solum in eius Provinciae caput se contulerit, ibique erecto veritatis vexillo, per patientiam, & doctrinam omnibus omnia factus iacentem Religionem sustinuit, & dominantem impietatem

*Sacerdotio
insignitur.*

*Contra
haereticos
adorsus
est.*

tem fregit, ac deiecit, quasi alter David. Sed illud in primis egregie gessit, quod nunquam, nec unquam negotium fidei desperaverit, sed maior laboribus impedimenta omnia, si non poterat tollere, vel effugiebat, vel eludebat. Prohibitus Tononi sacrum conficere, in Arcem Allingianam memoratam quatuor miliaribus distantem, quotidie ibat, ut ibi sacrificaret, atque eadem de causa flumen Druentia trajiciebat singulis diebus per trabem glacie concretam, manibus, ac pedibus repens. Vexatus calumpnijs, & ubique, tanquam publica quietis perturbator, seductor populorum, & plane veneficus conclamatus, nullo infamiae metu, nullo insidiarum strepitu, nullo vitæ discrimine adduci potuit, ut tentatam fidei Catholicæ restitutionem aliquo ratione ommitteret, neque usquam adhibuit in consilium eam, quam prudentiam humanam, seu nominis æstimationem vocant: sed evangelici dicti memor, cum haud liceret palam, aperteque vivere, ac fidem contestari, in obvias ubique latebras sese abdebat, ut post modicum silentium insurgeret adversus hæresim vehementius, nunc in furnis, nunc in macerijs, nunc in horribus sylvarum, nunc in profundo, altissimoque gelu continebat impetum zeli absconditus, velut in Domini tabernaculo, quo insidiantibus hæreticis incompertus validius insularet.

§. V. Inde animo exalato, sublimique manifesta motus sibi intentatæ argumenta in idens abnuebat præsidia, & custodiam militum, atque ut rogatus à Baoue Ernanciano Arcis Allingianæ Præfecto, ut non nisi militari manu stipatus ex Arce prodiret, ponderit, non alio militum satellitio esse opus, quam eo quod divina providentia destinaverat: imò cum idem assereret hæreticos vi coercendos, ostentaretque tormenta bellica, & militare subsidium, quo posset Franciscus uti ad eosdem hæreticos, vel comprimendos, vel ad meliorem frugem revocandos, ingenue professus fuit, quam altè de divini Verbi potentia sentiret, aliteris opus non esse machinis, ubi Deus eius verbum avari permanceret, neque Deus tantam eius fiduciam fraudavit: nam cum sicarij complures immisisti ad eum de medio tollendum, tandem Franciscum nacti, strictis gladijs eadem facturi in eum irruissent, eius præsentia, & lenitate permoti, deiecti, ac exarmati fuerunt: nunquam enim Deus eos sinit cadere, qui spe, divine providentiæ fidem sustinent. Propterea de celesti patrocinio iam obinnumera experimenta certus, maluit agere Dei causam, quam exequi imperium parentis, à quo iubebatur vitæ tot insidijs ar-

*Sicarij
immisisti ad
eum occi-
dendum
eius leni-
tate per-
moti exar-
mati fue-
re*

potuit non solum, sed et domum reperere, ubi per quietem ac
securitatem faceret Deo, superisque liberius vacaret.

§. VI. Quin studiosius, accuratiusque in Ecclesie de-
fensionem incubuit, & cum voce prohiberetur adiuuare popu-
lorum fidem, cepit ex scripto, pluribus confectis libellis, evul-
gantique thesibus, in me haresim percellere, tantumque effecit,
ut Tononi Parochiam erexerit, & paulo post cum insigni Reli-
gionis Catholicae incremento plures ad veritatis lumen viros doc-
trina celebres, quorum precipue auctoritate mendacium niteba-
tur, adduxerit. In hoc tamen fidei augmento prudentiae modum
retinuit, ne liberius agens, aucta perderet: Itaque Curionis par-
tes agens, & Eucharistiae Sacramentum ad Catholicos in vita
discrimine positos deferens, nequid iniuriae Sacrosanctae Eucha-
ristiae Scissari inferrent, dati gestabat argentea theca inclusam e
collo pendulam, ipse interim pileo rectus, pallio circumvolutus,
gravi passu neminem de via salutans, venerandus incedebat.

Illic aribus praestans, iussus fuit a Clemente VIII. faeli-
cis recordationis Praedecessore nostro adire Theodorum Beza
Calvinianae haresis auctorem, ministrum, ac propugnatorem, &
cum solo solus agere, ut ea ovis ad Christi ovile reducta, complu-
res alias revocaret, quod sane eximie Franciscus praestitit, Gene-
va non sine vitae periculo cum Beza congressus, qui tamen, ut
ex merito confutatus veritatem passus est, ita ex scelere, arcano
Dei iudicio indignus fuit, qui ad Ecclesiam rediret.

§. VII. Interea Tononum, & circumiectam regionem
dita laes invase cum enormi Civium clade, in qua Franciscus tam
amanter, tam constanter, tam industrie corpora, animosque, tum
subsidijs, tum documentis procuravit, ut omnibus & stupo-
ri, & amori fuerit, praesertim cum omnia pecuniae adiumenta,
praecipue ab Episcopo Granerio impartita recusasset. Quapropter
Episcopus hinc certissimis sanctimoniae indicijs compulsus, cum
sibi Coadiutores Episcopalis cura destinavit, rogavitque memo-
rarum Praedecessorem nostrum Clementem, ut Franciscum, quem
Romae ob Catholicae fidei negotia mittebat, huiusmodi digni-
tate ornaret, quod idem Clemens libentissime praestitit, cogni-
tione eius doctrinae per examen de more interrogata, eundem ad
pedes devolutum amplexans his verbis dimisit: Vade fili, & bibe
aquam de cisterna tua, & fluenta patris tui: deriventur fontes tui
foras, & in plateis aquas tuas divide.

§. VIII. Igitur hoc ornamento tanquam novo, & poten-

*Parochia
Tononi
erexit.*

*Eucharis-
tiam in-
firmis in
theca in-
clusam de-
serebat.*

*Heresim
Beza con-
futavit.*

*Praefici-
tur Epif-
copus.*

rentissimo presidio instructus, in omne studium amplificanda fœ-
 ligitatis Catholicæ, & hæresis imminuendæ sese effudit. Ante-
 sum regressus, omnia solus obire loco Episcopi absentis, inhi-
 tuere Seminatum, ac Sanctam Domum Tononi erigere, artem
 officinam, & mercium emporium, ut Civis, & simidos à Ge-
 nevensium commercio averteret, gnarus populos maxime cor-
 rumpi per commercia cum impijs habita: neque illi nova exer-
 cendæ constantiæ argumenta defuere. Inimicus zizaniarum satis
 excitaverat inter Gallos, & Sabaudos bellum, cuius occasione
 usi Genevenses hæretici, (specie auxilij, quod Gallis afferret),
 Chablasio, & Torniaci occupatis, inde Curiones Catholicos ex-
 pellunt, ac præterea missis in Pagos, & finitima Oppida Cal-
 vianæ hæresis Prædicantibus, venenata semina ubique iaciunt, &
 Catholica fœsa excindunt. Quod ubi Franciscus advertebat, non im-
 memor illius divinæ sententiæ: si constant adversum me castra
 non timebit cor meum: si in surgat adversum me prælium, in
 hoc ego sperabo: Fortiter, ac religiose irruit in castra, decu-
 rusque à militibus more bellico ad Vitriacum Regiarum excu-
 biliarum Præfectum, ab eo exceptus per quam honorificè fuit, &
 dimissus cum Regijs litteris, quibus præcipiebatur, ne quicquam
 in religionis negotio innovaretur; quicquid vero novi in cau-
 tum foret, in pristinum revocaretur.

*Contra
 Calvinis-
 tas decer-
 tavit.*

*Plurimos
 hæreticos
 Ecclesie
 subiecit.*

§. IX.

Neque contentus hac victoria, per quam
 fœsa revocaverat, aliam retulit, perquam damna intulit hære-
 tici religioni vero incrementum attulit. Cum enim ager Gexentis
 Gallorum dominio esset, ad Regem Lutetiam se contulit, &
 que litteras obtinuit, quibus liceret ipsi eo in agro habere
 Catholica veritate conciones, quarum gratia, & efficacia plu-
 mos Ecclesie subiecit. Valebat enim tumma, & efficacissima
 cendi potest, quam illi à Cælo conciliaverat. summa con-
 innocentissimi sanctitas, adeo, ut Christianissimus Rex non
 nem ad Iacobi Regis Angliæ animum conciliandum, & ad
 veritatem flectendum aptiorem Francisco existimaverit, & Pa-
 lus V. Prædecessor noster fœlicis recordationis, aliquot postquam
 eundem delegaverit ad componendas discordias, quæ factæ
 fuerant inter Albertum, & Claram Eugeniam Arcanices
 Clerum Comitatus Burgundie.

§. X.

Quamvis autem ardentissimum fœliciter
 procuranda re Catholica studium, dum Coadiutor fuit,
 nihilominus univèrsas habenas charitatis, cum audita

*Defuncto
 Episcopo*

quod ad doctrinam revocabat, & alterius reverentia, ne quid
 nimium sibi arrogaret videretur, cohibebat, concessam sibi tan-
 dem quocumque pietas impelleret, eundi facultatem cognovit.
 Sic plerumque potius auctoritate, integras Episcopi partes suscepit,
 cavere ne gerat, ac Diocesis improborum, haereticorumque, mo-
 re inopum inhiarantibus pareret, ordinare Ceterum illa
 vere familiam congruis modis compositam, Sanctorum Pa-
 trum, veterumque Episcoporum exempla sibi proponere, cuncta
 Episcopalis vitae momenta suis virtutibus, functionibusque am-
 mare, Synodum cogere, Ecclesiasticae disciplinae leges, vel reser-
 tire, vel facere, ac potissimum Catholicae religionis incerti-
 tati consulere, qua moris Catholicorum informando, qua secta-
 riorum dogmata everterendo, qua deceptas oves ad ovile reducen-
 do, quod aieo offendi Calvinianos pseudo amistos, ut cum duos
 nobiles viros Gexenses ad Ecclesiae gremium revocasset, illi rabies
 ac furor ad venenum ei proximaverint, quod tamen irritum
 fuit, implorata per vocum Despare opper, & tantum abstinere, ut
 propterea ab Incepto desisteret, ut constantius desudaverit in con-
 tentionibus habendis, quarum in Divione, Granacensi, Parisiis, &
 alibi plures insignes viros fidei Catholicae restituit, ac praecipue
 Claudium Foccardum Liananne publicum Theologiae professo-
 rem, Franciscum Dacem Diguerranum Delphinatum Protegem,
 Barbodum, & Jacobum Philippum celebres Calvinianae sectae
 plendi ministros. In his autem controversiis, ut constaret se non
 nisi auctoritatem saltem quaerere, pecuniam, quae esset vel loco ali-
 menti, vel excellentiae testimonio recusavit omnem, nullo Prin-
 cipu offerenti habito respectu, et tam generose, ut Ducissa de Co-
 gaviila peram auris plenam impertienti palam, eum respueret,
 dicens, gratias agimus, quoniam gratis accipitur, nec vliam expe-
 tentiam pro fidei precordio mactedem, praeter pretiosam illam,
 quam editoribus vitae promissit Dominus.

*Granerio,
 integras
 Episcopi
 partes sus-
 cepit.*

*Insignes
 viros fidei
 Catholicae
 restituit.*

Nonum tamen cum magni Eleemosinarum mu-
 nifici ad Christianam abandis Ducissam fungeretur, nil praeter
 huius nominis, & non solum quicquid ho-
 noris et mercedis solentur erit, dant modestissime recusare, ve-
 rum etiam precoribus manum agnata, et in vaonis quingentorum
 nummorum ad eadem Christiana Ducissa como acceptam pauperi-
 bus distribuere, ut veritas videretur pro pauperibus motus Amiel-
 fentibus bonum esse.

¶ XII. Sed eius constantia debuit gratioribus experientis muniri, ut fides probaretur. Duo enim sunt, quae maxime fidem concutiunt, damnum, & lucrum: utrumque illi propositum roboravit, fidem non infregit.

¶ XIII. Iustus à Gallorum Rege Gexium ire, & cum Darone Luxembi Regio in Ducatu Burgundiae Locumtenente de religionis Catholicae usu, exercitioque in eam Regionem inducendo agere, cum Rhodanus, qui trajiciendus erat, ut Gexium peteret imbris exundans certum asserret vitae discrimen, Geneva intrepide pertransiit, nec habitu Episcopi deposito, nec Episcopi Diocesis nomine dissimulato, unica tantum orationis armatura munitus, atque inde post horam discedens, Gexium appulit. Impij homines, ut hoc religionis negotium turbarent, statim apud Ducem Sabaudiae accusant Episcopum, quod de transferendis in Regem Gallorum Civitatis Genevensis iuribus pertractaret: quae calumpnia primò locum non habuit, postea admissa Senatui, suavit, ut vel ad poenam, vel ad terrorem decreto edicto bona Episcopi publicata in ararium Principis referret; nihil tamen edicto commotus ipse hoc unum respondit, non eam sibi, ut credebatur iniuriam irrogari, sed ita à Deo admoneri, quod vellet undique spirituales, quem temporalibus destitui permetteret. Quibus verbis Senatus concussus veniam petijt, eique omnia restituit. Haec enim Dei lex est, ut fides dum damna patitur, per damna nobilitetur. Neque minus lauri fulgorem, quamvis specie boni splendidum, contempsit, dum Coanitoris Parisiensis munus ea de causa illi oblatum, quod pinguiori reddito abundaret ad paupertatem sustentandam, respuit, illud oraculum opponens: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuae ibi me collocavit.

¶ XIV. Cum tale, ac tantum fidei fundamentum iecisset, mirum non fuit, si perfectissimam, & omnibus virtutibus absolutam sanctitatis molem ad laprem usque apicem exult, et si Ecclesia communi consensu Sanctorum insignita, & prerogativas tanto viro attribuire non dubiret. Pauperum erat eximius amator, eorumque iudicem secum defererebat, semper ad eos praesertim sublevandos maxime intentus, quos pudor, ac rubor deturbabant. Abstinentiam vero, ac frugalitatem, tam in victu, quam in vestitu severe retinuit, ut & sibi modum statueret, ac largiata forum inopiae subveniret: namque hoc veræ charitatis ingenium est sibi detrahere, alijs addere; sic mensæ imposita fercula ad pauperes

*Amisio
honorum
eius fidem
non infre-
git.*

*Pauperum
eximius
amator
erat.*

p̄eres ablegabat, subligacula, interulas, fannellesque p̄anos sibi
 ad ahorum op̄erimentum traducebat, immo sup̄elec-
 te n̄ argentam, candelabra, urceolos, annulum ipsum Pasto-
 ra- in op̄e p̄moravit, ne pauperes dolerent, dotem puellis, quam
 poterat copia v̄erogabat, ne ipsarum pudicitia periclitaretur.
 Peregrinos, ac Religiosos viros, tamquam fratres domi exci-
 prebat, omnes demum egestate p̄stos non contracta manu so-
 labatur, & tam copiose, vt eum regionem late fames, ac ali-
 mentorum inopia inūsisset, neminem sipe frustratum p̄ter-
 miserit, singulis egenis familijs certa tritici copia attributa: &
 eò excrevit hæc iuvandi cupiditas, vt cum nactus esset hominem
 murum, ac sordum omni ope destitutum, non modò eum recrea-
 verit ijs subsidijs, quibus vita sustentatur, sed domi suæ educatum,
 quâ nutibus, quâ gestibus (ingeniosa enim pietas est) informa-
 rit ad æternam salutem. Sicque cætera virtutum genera exercuit,
 charitatis æstu succensus, vt septuaginta hereticorum millia Ec-
 clesie Catholice subiecit. Sicut cætera virtutum genera exercuit,

*Septuaginta
 hereticorum mil-
 lia Eccle-
 sie Catho-
 licæ subiecit.*

§. XV. Ex huius charitatis officina volumina prodierunt,
 quorum documentis irrigata populorum, ac nobilium virorū pec-
 cora affluentem evangelicæ vitæ messem peperere. Ex huius etiã
 charitatis altissima disciplina emanarunt leges tot sodalitatum ab
 ipso institutarum, Angustissimi Sacramenti, Beatissima Virginis,
 de Puritate, Eremitarum in Monte Vaironensi, præsertimque
 Ordinis Sanctimonialium Visitationis B. Mariæ sub Regula
 Sancti Augustini, cuius splendor ramum illuxit, vt intra modicū
 temporis intervallum, ad centum supra triginta Monasteria sit
 propagatus. Huius domum charitatis stimulis planè perennibus
 agebatur ad suæ Diocesis commoda, diū, noctuque omni soli-
 tudine procuranda, in qua iustranda, dum laborat, atque An-
 nensium regreditur, Lugduni, sacro celebrato, vehementer apo-
 plexia correptus, atque Ecclesie Sacramentis per summam pie-
 tatem, humilitatemque refectus, fidei professione emissa, repeti-
 tis non senel ijs verbis: servus servus sum, voluntas Domini,
 non mea sum. Deus meus, & omnia: Proximo die Sanctis Inno-
 centibus sacra, dum in hians ipsi Sancti Innocentes invocaban-
 tur, innocens ad regna cælorum translatus est anno ætatis
 quinquagesimo quinto, & reparate salutis vigesimo secundo su-
 pra sexagesimum, & millesimum.

*Varia
 Sodalitia
 præcipue
 Monialium
 instituit.*

*Obijt Lug-
 dani,*

§. XVI. Placuit autem Altissimo, qui mirabilis est in
 Sanctis suis tante Sanctitatis virum, non modò per venerationem,

*Proposita
 tur mira-
 cula.*

nem, cultumque popularum nobilitate, sed etiam compluribus signis, ac miraculis illustrare, ut vivens, ac mortuus humano generi prodesset. Itaque constat per acta publica autoritate nostra, & Sacrae Rituum Congregationis confecta, & diligenter expensa, Hyeronimum Gemin aqua obrutum, cum iam eius cadaver foetens sindone involutum efferebatur, revixisse, sustulisse brachia, & loqui coepisse, magnificando Salesum, qui sibi tunc in ipso redeuntis vitae momento Episcopali habitu indutus benigno, ac splendido vultu ad esse visus est, non sine alijs ingentibus miraculi additamentis.

*Mortuum
suscitavit.*

*Cœcum na-
tum illu-
minavit.*

*Paraliti-
cum sana-
vit.*

*Mortuum
suscitavit.*

Claudium Marmor cœcum natum septennem, cuius oculi facultate videndi profus destituebantur, cum novenciali prece absoluta ad eiusdem sepulchrum procuraberet, usum luminis accepisse.

Ioannam Petronilliam Eurax quinquennē paralyti laborantem, quamvis coxis, cruribusque aridis ad motum plani inepta crederetur, eametsi hora, qua pater ad Francisci tumulum opem implorabat, ad matrem incolumi corpore, & festino gradu prorepisse.

Claudium Iuliard paralyti pariter afflictum, sed innata, & decenniali, vsuque vtriusque coxendicis, ac cruris destitutum tertia vice à matre delatum ad Francisci sepulchrum deosculandū, momento temporis, membris, quæ inhabilia erant corroboratis surrexisse, stetit, & ambulasse.

Franciscam de la Pesse demersam flumine vitæ restituisse, livore, tumore, deformitatibusque noxis mirabiliter detertis.

Iacobum Guidi nervis contractum, & planè ab ipso ortu impotentem subito sanatum.

Carolus Moteron etiam ab ipsa nativitate impeditum membris, ac toto corpore difformem subito exemptum, ac perfecta humani corporis forma accepta gressum movisse.

*Postulatio
Canoniza-
tionis.*

§ XVII. Quapropter eius vitæ sanctissimæ meritis postulantibus, ac rogantibus charissimis in Christo filijs nostris Ludovico Gallia Rege Christianissimo, & Anna eius Matre Vidua, ac Enriqueta Maria Angliæ Regina, & dilectis filijs nobilibus viris Carolo Emmanuele Sabaudia Duce, & Piedmontium Principis, ac Christina eius Matre Ducissa Sabaudia Vidua, ac Francisco Maria, ac Adalaida Duce, & Ducissa Barbaria, nec non Clero, Principibus, & Magnatibus Regni Galliarum, ac Verso Ordine Monialium Visitationis Beate Mariæ Virginis, post eius

Sancti Francisci de Sales Beatificationem die 28. Decembris
 anni 1661. publicè in Sacrosancta Basilica Principis Apostolorum
 Missæ sacre peracto celebratam annuimus, ut eiusdem Canoniza-
 tioe haberetur. Et cum iam nihil deesset eorum, quæ huic sacro-
 sanctæ functioni necessaria sunt, ex Sanctorum Patrum auctori-
 tate, Sacrorum Canonum Decretis, S. R. E. antiqua consuetudi-
 ne, ac novorum Decretorum præscripto: Tandem iustum, & de-
 bitum esse censentes, ut quos Deus honorat in Cælis, nos vene-
 rationis officio laudemus, & glorificemus in terris, hodie in Sa-
 crosancta Vaticana Basilica, in qua solemni ritu, cum eiusdem S.
 R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac
 dilectis filiis Romanæ Curie Prælati, Officialibus, & Familiari-
 bus nostris, Clero Seculari, & Regulari, ac maxima Populi fre-
 quentia manè convenimus, post ritus pro Canonizationis Decre-
 to Nobis per dilectum filium nobilem Virum Carolum Ducem
 de Crequy apud Nos Regis Christianissimi Oratorem pro parte
 eiusdem Regis porrectas petitiones; post sacros hymnos, litanias,
 aliasque preces Spiritus Sancti gratia ritè implorata.

§. XVIII. Ad honorem Sanctissimæ, & Individuæ Tri-
 nitatis, ad exaltationem Fidei Catholicæ, & Christianæ Religio-
 nis augmentum, auctoritate Domini Nostri Iesu Christi, Beato-
 rum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, matura deliberatione
 præhabita, & divina ope sæpius implorata, ac de Venerabilium
 Fratrum nostrorum eiusdem S. R. E. Cardinalium, Patriarcha-
 rum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Urbe existentium
 consilio, Beatum Franciscum de Sales Episcopum Genevensium
 Sanctum esse decrevimus, & definivimus, ac Sanctorum Cathalogo
 adscripsimus, prout præsentium tenore decernimus, definimus,
 & adscribimus. Statuentes ab Ecclesia Universalis quolibet Anno
 die 29. Ianuarij memoriam eius inter Sanctos Confessores Pon-
 tifices pia devotione recolere debere. In nomine Patris, & Filij, &
 Spiritus Sancti. Amen.

§. XIX. Parique auctoritate omnibus vtriusque sexus
 Christi fidelibus verè penitentibus, & confessis, qui annis sin-
 gulis dicta die 29. Ianuarij seipsum, in quo eius corpus asser-
 vatum visitaverint septem annos, & totidem quadragenas de in-
 iunctis eis, aut aliis quomodolibet debitis penitentijs miseri-
 corditer in Domino relaxavimus informæ Ecclesiæ consuetæ.

§. XX. Quibus peractis gratias, laudesque Deo opti-
 mo maximo reddimus, quod Sancto Francisco de Sales Episcopo

*Sanctorum
 Cathalogo
 adscribitur.*

Indulgentia.

*Gratiarum
 actio.*

Genevensi cultum præconia, & honores ab Ecclesia Sanctis Pontificibus, & Confessoribus præstari solita à Nobis decerni voluerit, hymno Te Deum laudamus decantato, orationeque à Nobis recitata, ad Altare Sancti Petri Missam de more solemnius celebravimus die Dominica secunda post Pascha, additis secunda oratione propria de Sancto Francisco, & Secreta, ac post communionem de communi Sacetdoris Pontificis: omnibusque Christi fidelibus ibidem præsentibus plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem concessimus.

Deum itaque, qui mirabilis est in Sanctis suis, benedicimus, quia suscepimus misericordiam in medio templi eius, dum novum Nobis in Ecclesia apud Divinam suam Maiestatem Patrum, & intercessorem concessit, ad eiusdem Ecclesie tranquillitatem, Fidei Catholicæ incrementum, hæreticorumque à via salutis errantium lumen, & conversionem.

Cæterum, quia difficile foret præsentibus nostras litteras ad singula loca ubi opus esset, deferri: Volumus ut earum exemplis etiam imprecis, manu tamen publici Notarij subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem ubique fides adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

§. XXI. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri decreti, definitionis, adscriptionis, mandati, statuti, concessionis, elargitionis, relaxationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, tertio decimo Kalend. Maij. Pontificatus nostri Anno Undecimo.

*Ego Alexander Catholica Ecclesia
Episcopus.*

* Ego Franciscus Episcopus Portuensis, Card. Barberinus S. R. E. Vicecancellarius. Ego Martius Episcopus Sabiniensis Card. Ginetti. Ego A. Barberinus Episcopus Prænustinus Card. Antonius S. R. E. Camerarius. * Ego Ioannes Baptista Episcopus Albanensis Card. Pallotus. * * * Ego Fr. Maria

*Trāsump-
torum fī-
des.*

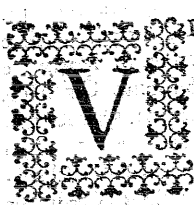
*Dat. P.
A. 11. die
19. Apr.*

andi S. Laurentij in Lat. in a Cardinalis Braccatus. Ego Videricus Tit.
 S. Mariae Trastuictina Card. Carpineus. * Ego Steph. tit. S.
 Laurentij in Parte & Perna Card. Durarius. * Ego F. Vincentius
 Maculanus Ordinis Predicatorum tit. S. Clementis de Florentio-
 la Card. S. Clementis. * * * * Ego Nicolaus tit. S.
 Mariae Angelorum Card. Ludouisius M. Penitentiarius. Ego
 Feliceus tit. S. Petri ad Vincula Cardinalis Sfortia. Ego Bene-
 dictus tit. Sancti Thomaphrij Cardinalis Ottescalcus. Ego Lauren-
 tius tit. SS. Quirici, & Iulittæ Cardin. Raggius. Ego Ioannes
 Franciscus Paulus Gondus tit. Sanctæ Mariæ super Minervam
 Cardinalis de Rets. Ego Aloysius tit. S. Alexij Card. Homodeus.
 Ego P. tit. S. Marci Cardinalis Orthobonus. * Ego Laurentius tit.
 S. Crifogoni Cardinalis Imperialis. Ego Gibertus tit. SS. Ioan-
 nis, & Pauli Cardin. Borromeus. * * Ego Joannes Baptif-
 ta Spada tit. S. Marcelli Cardin. S. Susannæ. Ego Franciscus tit.
 S. Mariae in via Cardin. Albitius. Ego Octavius tit. S. Cæcilie
 Cardin. Aquaviva, & Aragonia. Ego Flavius tit. S. Mariæ de
 Populo Cardinalis Chirius. Ego Scipio tit. S. Sabinæ Cardinalis
 Decius. Ego Hieronymus tit. S. Agnetis Cardinalis Farnensius.
 Ego Julius tit. S. Sixti Cardinalis Rospigliosius. * * Ego
 Sfortia e Societate Iesu tit. S. Salvatoris de Lauro Card. Pallavi-
 cinus. Ego Voluannus tit. S. Martini in Montibus Cardinalis
 Banduiccius. Ego Petrus tit. S. Calisti Cardinalis Vidonus. * *
 * Ego Carolus tit. S. Anastasie Cardinalis Bonellus. * *
 Ego Virginius S. Mariæ in Via lata Diaconus Cardinalis Vrsi-
 nus. * * * Ego Franciscus S. Mariæ in Portic. Diaconus
 Cardinalis Maidalchinus. Ego Fridericus Sancti Cæsarei Dia-
 conus Cardinalis de Haffia. Ego Carolus S. Angeli in Foro Pif-
 cium Diaconus Cardinalis Barberinus. Ego Carolus S. Eustachij
 Diaconus Cardinalis Pius. * Ego Decius S. Adriani Diaconus
 Cardinalis Azzolinus. Ego Odoardus SS. Cosimæ, & Damiani
 Cardin. Vecchiarellus. * Ego Franciscus Maria SS. Viti, &
 Modelli Diaconus Cardinalis Mancinus. Ego Angelus S. Geor-
 gij Diaconus Card. Cælius. Ego Paulus S. Mariæ de Scala Dia-
 conus Card. Sabellus. * * * *

*Illustrissimus Episc. Genevens. approbans Introductionem ad
 vitam interiorem, & perfectam, a Rever. Carthusie M. Genes. editam,
 se scripsit. In Bre omnium :: Et spiritus amoris, quo B. Fran-
 ciscus Salesius tot condidit Angelos, quot habuit fideles disci-
 pulos. Antwerp. 13. Decemb. 1692.*

ILLVSTRISSIMVS D. HENRICVS
Maupas du Tour, Episcopus, & Dy-
nasta Amiciensis, vitam S. Francisci
Salesij, Episcopi, & Principis Geneven-
sis, pralio mandans hoc ante posuit, pro
prefatione, & admonitione ad Lecto-
rem.

Itinerarium Cœli.

LECTORES illos alloquor, qui cœlum versas iter
 insunt, nullâ præterea de causa arduæ
 viæ laborem exantlantes. Consiste, Lec-
 tor, atque huc adice oculos: neque enim
 reculare potes, quin dones cor tuum,
 quod certum mihi, & constitutum est of-
 ferre Deo. Quamquam erravi: non ego
 illud offeram: imbecillior sum, quam
 id valeam perficere: ea tanquam opima spolia consecrabit sum-
 mo Domino illustris ille Episcopus Genevensis, cuius vitæ scri-
 bendæ vitam ipse meam consecro. Tu si tuam amas, ama sane et
 modo, quo amavit ille suam, hoc est, ad promerendum cœlum
 mercandamque beatam æternitatem: lectita quæ do.uit: expen-
 de quæ fecit: sancta documenta converte in vltus tuos: facta imi-
 tate.

Iter salutis inquiris? Novit Franciscus omnes perfectionis
 vias: fidissimum ductorem habes in id quod sequeris; siquidem
 tibi propositum est adhaerere Deo: nihil est quod itineris diffe-
 rentes extimescas, dum ijs præceptis utare, quæ ultro tibi ejus caritas
 suggerit. Nec verò obtenderis, grave, & laboriosum esse, fructum
 illud trajicere, quod inter seculi placita, & effata Evangelii
 interjaceret: etenim familiarem ille tibi, & minimè morosa
Introductionem suppeditavit, spiritu Dei plenam, quære feliciter
 per jucundissimos quotque calles piæ, & religiose vitæ deducere
 Cupis diligere Deum ex animo? Vide ac voluta Authoris epi-

Acta Theatralia illiusque lectionem cum Philothea, lectione coniunge.

Nimirum divini characteres eruditionis, zeli, amoris utroque in Opere expressi, pro argumento iam diu sunt illustrissimis quibusque nostrae aetatis viris, studij, admirationis, laudum, commendationeque lectio ad saniora consilia reducere pergit eos, quos morum licentia ab semitis gratiae abduxerat. Recognoscit Pontificibus, quotquot unquam in Petri folio confederunt: ac si vacat, *Salesianas Epistolas* per lege, de quibus ego idem usurpem, quod olim S. Ioannes Chrysostomus de Epistolis S. Pauli pronuntiabat, ad eas legendas unumquemque adhortans, nemine prorsus excluso; ne mercatoribus quidem, a jebat, neque sellularis opificibus: quod si, addebat, prohibet negotiorum multitudo, quo minus id facites, audite sane, illas explanantem, aut Commentarios in easdem meos voluta. Ego eundem ad modum hortor, ut suminus per otium tibi licet caelestis nostri Scriptoris Tractatus omnes, omnes Epistolas, Operaque alia, prorsus evolvere; effigiem saltem eius vitz, quam oculis subjicio tuis, inspicias identidem.

Alexander VII.

Nam ad *Sermones* quidem quod attinet, quae eius nomine circumferuntur, ex non sunt illius, sed variorum; qui cum fragmenta quaedam collegissent sacrarum Orationum, quas ad concionem tantus Ecclesiasticus habebat, eadem deinde ad suum ipsorum genus sensumque aptata vulgaverunt, sed ex sanguine, & ex succo, destitutaque ingenij luminibus, eruditionis fundamento, iucundissimis schematis, vehementibus ad pietatem religionemque incitationibus, quae in Francisco singularem quaedam in modum eluxerunt. Ex quo inter cetera incommoda illud enatum, quod cum viva eius vox mirè illos afficere solita sit, qui de superiore loco verba facientem audiebant; contra, haec frigida rhapsodia legendum animos ac studia ab alienent, remotissimaeque ab ijs moribus, qui plausus illos populares una cum admiratione circum tum, cum vulgaris esset ea accurrendum expectatio, argutiores esse sacras. Edes quaeque vel amplissimas, quam ut tantam auditorum multitudinem caperent, tam illustrium, ex Gallia, Sabaudia, Piedemontio, Italia: ut illud merito dici queat, amantissimos illos, ut optimo consilio ista collegerint, non tamen effocatos esse ardorem illum dicendi, quo is, cuius

ex oratione hæc excerpterunt, totus astuabat; neque eventum, illorum zelo respondit. Omnino quantum inter sit inter Authoris autographa, & excerpta illa fallacium amanuensium, tum alia passim declarant, tum potissimum Sermo de Assumptione B. MARIE ab eo habitus in Aede sacra S. Joannis in Gravina, qui cum alijs aliquot eius manu scriptus repertus est: erit fortè, cum plenius id ipsum demonstretur.

Interea sanctissimæ illius Vitæ epitomen tibi offero, Lector benevole, quæ longiorem legendi laborem tibi levet. Ut enim quotidianas Solis circumvectiones immensas licet, aptissimè ponit ob oculos filum illud vel tenuissimum, quod in exiguis illis horologijs quæ in pera vulgò gestantur, meretur cursum tanti sideris, horæque exiguo in circulo partitur; sic tu in hoc Breviario non in commode intueri poteris divinorum illius documentorum ductus quosdam, atque inspicere, quemadmodum se in heroicis quibusque virtutibus adhiberet Magister virtutum præstantissimus. Nec est cur in Christianæ perfectionis clivo superando vel tempestatum anni asperitatem, vel collium arduos ascensus reformides: nam & tanquam prodromus viam tibi sterneret; complanabitque Illustrissimus Antistes; & tanquam ille quondam mirabilis Thaumaturgus; montes ipse in mare præcipientes dejiciet, hoc est, extenuatis maximam partem difficultatibus, regiam tibi viam per obstantia quæque aperiet. Etenim difficillimos quoque locos perripit ipse, ad sumum editissimorum aggerum vertice scandendo pervenit, trans saxa præcipitiaque transiit, vidit pericula illa omnia, nec horruit: per aliorum naufragia, quæ suis ipse oculis intuitus est, portum tenuit; nec ulli unquam labores, ærumnæ ullæ, ulla discrimina illius animi magnitudinem infringere potuerunt.

Si te fatigant tentationes adversariæ; habes Medicum sanctissimum eundem, & liberalissimum, qui gratis ex Christiana caritate, adversus morbos omnes animi efficacissima remedia suppeditet. Si veritatis lucem omni ex parte amabilem inquiris: ad illius te cognitionem perducet mirabilis ille Doctor, in Missionibus diu multumque versatus, & Apostolico, scilicet, spiritu. Confutat errores: mendacia, contra rectam fidem improbi, & malitiosè conficta, redarguit: sollicitudinem omnium Ecclesiarum amplectitur: in animarum conversionem incumbit per se, perque alios: ex hæreseon voraginibus, miserrimorum hominum fraudulenta specie deceptorum educit extrahitque milia complura.

obicit se te
 manentem n
 fide imburas
 ies contra ipsorum haereticorum furoris atque in-
 te periculum ullum ab ijs intentarum refugit, quò
 sempiterno exitio eriperet : quod quid est aliud,
 nisi vitam ipsi impetiri? Concurrite igitur, quicumque caelum
 inquiris, pater via cuilibet aetati, sexui, conditioni. Si ex ni-
 mia multitudine, cum sensu imbecillitate coniuncta, ad calva-
 riaz sentes hortetis, egite sane sub Cruce flores, una cum Mo-
 nialibus Visitacionis; etenim perspicax Episcopus id circo sanc-
 tum huncce Ordinem instituit, ut quarum est imbecillior vale-
 tudo, ex brachijs humilitatis charitatisque stringantur, dum quo-
 quo modo se Domino Deo consecrare fortiter animum indu-
 cant.

Si in seculi pravitate positi, inque lubrico illo flexu aetatis,
 us, cujus sunt tam periculosi ardores, cohorrescitis fortè ad igitur
 nea illa tela nequissimi, ex quibus lapsus frequens, infrequen-
 tior victoria; sequimini illius fortitudinem, fugam occasionum;
 voluntarias afflictationes corporis, preces: confugite per-
 inde ut ille, at aetate Deo confidite: tanquam ad asylum, sic ad
 Genitricis Dei opem profugite.

Si prudentem Directorem quaris ad mentis institutionem
 ue, quo quidem praesidio Christianis maximam partem opus
 est; eo ministerij genere mirabiliter complures in spiritu pro-
 movit, tum viros, tum feminas sui temporis, excelsioris virtu-
 tis cujusdam laude praestantes. In ijs, Joannem Fremiotum, (a) cu-
 jus ipse ego pro mea tenuitate vitam exaravi, ex Ichedijs, maxime;
 quae mihi ipse filiae in spiritu, suppeditaverunt, cujusque edi-
 tio quinta emendatio forte est, quam ulla anteriorum.

Si coniugio implicatus es, ponit tibi Salesias ob oculos;
 status illius officia, quid facere, quid fugere debeas: simul praesi-
 dia subministrat, quibus nixus, onus illud ex suscepti Baptismi
 legibus, atque ex secutura aeternitatis consideratione aptè feras.
 Quod si adhuc tibi integrum est, deligere quem potissimum sta-
 tum vitae voles, enim verò consulendum tibi Deum praescribit,
 sic, ut is arbiter sit perpetuus consiliorum tuorum, atque ipse
 de tua in eligendo definitione statuatur.

Si ad Clericalem militiam propendes, atque adeo si jam in-
 ter Altarium ministros versaris, habes in Salesio Speculum Sacer-
 dotum, Solem Annilitum, cujus quidem in moribus non levi-
 ter adumbrata, sed absolutissime expressa cernas, quaecumque de
 vita, & honestate Clericorum sacri praescribunt Canones; atque

(a) Vulgò
 Baronesse
 de Chano
 tab.

78
adeo quaecumque S. Carolus rãm Mediolani gessit, rãm alibi, in
tam multis, tamque arduis occupationibus usurpavit. Quid si jam
tibi credita est cura animarum; idem ille noster Franciscus illuf-
trissimos quosque viros tunc Ecclesiasticis fulgentes dignitati-
bus, salutaribus imprimi. consilijs monitisque instruxit, iisque
artem artium quam vocat S. Gregorius, tradidit, regimen, videli-
cèt, animarum.

Vno verbo, quicumque anasphabeti non sunt, Vitam hanc,
quam edo, fructuosè volitare legendo queant, juvenes, senes,
viri, feminae, conjugati, cœlibes, nobiles, seu militiam ada-
ment, seu artes vix civilis, disciplinarum vel studiosi, vel con-
sulti, Academici, Jurisprudentiæ, Theologiæ ve sectatores, lit-
terarum Candidati, seu profanae illæ, seu sacræ sint; Clerici, Sa-
cerdotes, Præsules, laici, Religiosi, docti, indocti, Scholastici,
Doctores, Lectores, Scriptores librorum; quicumque Sacramen-
ta vel suscipiunt ipsi, vel tradunt alijs; quotquot diligunt Deum;
quotquot eundem peccando lacesunt; benefici, beneficiorum ac-
ceptorum immemores; amici, injuriosi in amicos; orthodoxi,
heterodoxi; qui morum emendationi dant operam, qui de per-
fectione adipiscendâ cogitant; Martha, & Maria, hoc est, &
qui actuosam, & qui contemplativam vitam sequuntur; otiosi,
laboriosi; mercenarij, & qui suas ipsorum utilitates negligunt
generosus, prodigi, avari, principes, opifices secularij.

Denique habes Vitam Viri, quæ ad hoc extitisse videtur, ut
nemini non prodesset; quem Deus author largitorque gratiæ ad
hoc excitasse videtur, ut ad præstantissima quæque ipsum adhi-
beret eorum, quæ per illa tempora peragi ad communes fide-
lium utilitates volebat, ac proinde ad illustrissimas victorias: qui
ardentissimo zelo æstuans, Ecclesiam totam, quam latè pater, pa-
tri propè studio, ac Diœcesim suam complectebatur: cujus chari-
tas nullum non occupationis genus suscepit ad opitulandum
proximis. cujus dies pleni fuerunt, cui hora nulla vacavit: qui
laboravit assidue actione nunquam interrupta; & quod sum-
mum est, qui in ijs omnibus nihil unquam spectavit aliud, nisi ut
plâceret Deo, utque hominibus qui ad Dei imaginem facti sunt
ex amore commodaret.

At complures jam in ejusdem Francisci Saleisj Vita scribendâ
versati sunt. Audio: verùm, illud ipsum indicio est, argumentum
illud uberrimum profectò esse. Equidem, Echo illa demum gra-
tissima est, quæ unius ejusdemque vocis sonos reddit quam ma-

rino numero & Soli oculus ille mundi, ubicunque reflectat radios, aliquid semper sui impertitur, quod delectet, dummodo in oculos nostros incurrat. Quisquis ergo autographum diligit, magni quoque fac apographa, nam & per sap. ij. quibus in fontibus sancti igne sedate sum non licuit, illam extinguunt in rivulo: & fontis enim in rem tuam non satis transtuleris, quæ de fidei Dei famulo alibi legisti, nunc benignissimus Dominus, p. tibi insidians, paganam jam libri hujusce aliquam designavit quæ te intus moveat: ac si es, dum hæc legis, vel veritate vel virtute provehitor, illud tecum reputa, viatori illi, cui non modo jam abscessit aurora, sed etiam meridianum tempus præterijt, nentiqua injucundum esse sibi adhuc crepusculo aliquo sub noctem appropinquantem: præterquam quod, ut tibi concedamus, arguamur tamen illud idem esse, quod ab alijs tractatum sit, comperies tamen ipse, aliam esse historiam. Nimirum in unaquaque familia quid sit reconditissimum, & maxime arcarum, norunt potius domestici, quam externi: neque cuiquam pater notior, quam liberis. Quid mirum igitur, si à Religiosis Monialibus Ordinis Virgationis collecta quedam sunt, quæ superiores illos Scriptores latuerint? Ego quidem ab ijs accepta, digessi in ordinem, amanuensis potius, quam Auctor: ut quo modo Salomon olim augustissimum illud Templum condidit ex ijs, quæ à Davide parente aggregata erant, sic illæ Operis materiam mihi suppeditaverint, ego cuncta ex fide ordinaverim. Verum haud sane plurimum refert, Lector benevole, vox sim primaria, an Echo; iter primus aperiatur, an alicujus qui anteierit, insitam vestigijs, Auctor sim, an imitator. Ut ut res habet, fructuosa omnia fuerint, dum ad imitationem tantæ virtutis conjunctis studijs feramur; quò in communionem veniamus aliquando vitæ beatæ, qua jam ipsum ab summo Agonochet: donatum in cælo esse, non patitur ambigere, Romæ editum Beatificationis Breve ab Alexandro VII. die 28. Decembris 1661. quod quidem continetur in Constitutione C. XVIII. & Bulla Canonizationis expedita tertio decimo calend. Maii anno millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto. Ab ipso summo Præsule, & inter eius constitutiones est C. LXX. In Bullario magno Romano.

Hoc Itinerarium, Vitamque in eo relatam Gallicè scripsit D. Vincentius Latini reddidit R. P. Franciscus Creuxius, Societ. Jesu. Coloniae Vrborum. MDC. LXXIII. iste: Ille A. Patriæ. MDC. LVII.

ILLVSTRISSIMI ; ET ERVDTISSIMI D.
 Ioannis Caramuel , ex Ordine Cisterciensi, Episco-
 pi Rossensis , & Campanensis, *Metametricam ex-*
ponentis in sui Primi Calami Prodrómo 2 fol.
 XXXIII. Romæ , Anno M. DC. LXII.

Ad laudem B. Francisci Salesij Panegyris.

Beatum Franciscum Salesium, Gallix Phœnicem, Eu-
 ropæ Decus, ornamentum Scholæ, Pontificiæ per-
 fectionis ideam, generis humani prodigium: cu-
 ius jar anno M. DC. XXII. in Empyreo celebra-
 verunt Angeli in: s debere à Petro nunc sedente (nempè Ale-
 xandrò VII. Sanctissimo D. N.) Cœlitum Albo inscribi, stupen-
 da prodigia, prodiosa miracula, miraculosæ tuadent gratiæ, quib-
 us decoratur divinitus, & ob quas à toto orbe Christiano cele-
 bratur humanitus. Rem ergo faciet sua Maiestate, & infallibili-
 tate dignissimam Sanctissimus Dominus Noster, rem eius meri-
 tis, virtutibusque consentaneam, si tot Regum votis, & Theo-
 logorum consilijs aduersus B. Salesium adsumptum esse in Cœ-
 lum, & Deum ibi pro vobis orare definiat.

Supereff, vt ad maiorem Divi gloriam, & Lectorum solat-
 men, exponam breviter cotes, prærogativasque quibus illum
 Dominus condecoravit.

2. Parentes habuit Franciscum Salesij Comitem (hinc
 familie Illustrissimæ nomen, & Franciscam Syonnasij Dy-
 nastæ filiam; quos nobilitas claros, sed pietas clariores reddidit.
 ... Cani sunt sensus hominis; & ideo, ne in eo pueritiam quæras,
 qui nil vnquam habuit puerile præter ætatem. Monet antiquus
 juvenes (Ovidius 3. Art.)

Ventura memores jam nunc estote senectæ.

Sic n nullum vobis tempus abibit iners.

Et quia noster Salesius etiam pueritiam ad mores antiquos
 composuit, nullam ipse horam, aut inertem egit, aut iners.

3. Fuit, etiam dum esset adolescens, recti tenax, nullius culpe
 conscius, virtutis avidus, & scientiarum sublimium studiosus
 tem-

semper beneficij, vel levissimæ memor, injuræ, vel gravissimæ
 immemor, rumorum, & murmurationum securus. Divinarum
 fuit rerum petrus, certus, & Deo inspirante diebus singulis cer-
 tior, & tandem ætate maturiore Theologicorum mysteriorum
 scientissimus, at scientiæ illius, quæ non ædificat, sed inflat, im-
 petitus, ignatus.

habuit à Deo paræ, quam diligentissimæ pietate coluit, ut
 esset parthenæ puritatis confors tranquillitatis compos, mentis
 potens consilij, & publici, & privati insons, adeoque semper
 impunitatis exors, perturbationis impos, nunquam animi im-
 potens, & nunquam consilij dari sons, nusquam reus.

Ancillæ humanioribus literis operam dedit. Bene facere
 jam ab Spiritu Sancto didicerat, hæc autem scientiam bene di-
 cendi facere, quæ humanitatis adquisi solet, exornavit. Parisijs
 Philosophiam scholasticam didicit, Ethicam docuit tanta enim
 fuit motuum elegantia præditus, tot divinis prærogativis sufful-
 tus, ut dum terrena audiendo, & loquendo addiceret, Divina,
 modeste tacendo, & sancte operando doceret. In Theologicis
 esse voluit Angelicæ Doctoris discipulus, ut Angelicos mores
 notitijs exornaret Angelicis. Perplacuit Erudito, & ingenioso
 Adolescenti Marilib; Vicini in Plat. Parm. sententiæ: ait enim
 Theologiam, qui lecturus accedit, prius sobrietate animi, mentisque
 libertate se præparet, quam attentare mysteria celestis operis audeat.
 Ex hæc omnia rem sine præparatione audire noluit celestis doctri-
 næ mysteria. Sensus summa sobrietate, & cor prævia semper ora-
 tione excitabat, ut res sublimes, & obscuras facilius, & secu-
 rius iddiceret. Tandem Patavium venit, ne Pontificij, & Cæsa-
 rij, iuris notitia viris doctis necessaria careret. Sciebat enim
 Theologiam, & iuris prudentiam tam arcto vinculo connexas
 esse, ut sicut qui Canones, & iura Theologi sic etiam Canonis-
 te, & iure, qui Philosophiam, & Theologiam ignorant, ter-
 riores non mediocres committant.

Erat Patavii sub illud tempus Universitas m. o. s. a, & ut
 solet numerosis accidere, Illustrissimæ Doctorum reserata, Præcep-
 torum eruditorum dives, virorum nobilium opulenta, clarebant
 in illa homines opum liberales, pecunie, ut pauperibus subveni-
 rent, benigni, laevi, aut etiam iudicio imperitorum prodigi.
 Hærebant ibi mœnia subtilium speculationum fecunda, elo-
 quium præstante, quæ ornare Patriam poterant, & peregrinis
 studiosis prodesse. Librum non paginam deberem scribere, si

omnes Viros Illustres, qui illam tunc Academiam illustrabant, recensere deberem; si labio exprimere me tempus, & memoria deficerent. Nobilium multi, Auditorum ingeniosiores, atque Doctorum sapientissimi erant incóparabili toti regioni gloria, & Academico vulgo summo exemplo. At quia perfectissimæ imagines carere umbris non solent; erat ibi Academicum vulgus, in quo multi discipuli futurorum Magistrorum videbantur antipodes. Erant non pauci ingenij inopes, argenti pauperes, consilij indigi, rerum omnium egeni: erant & ibi alii prudentiæ vacui, pudoris nudi, honorum parci, laudum avari, nec non aliqui membrorum trunci.

Alerutros prudentia summa conspiciebat Franciscus, & ut se proborum similem, sic improborum dissimilem studio summo reddere conabatur. Et quia veracissimus est ille, (quæ Psalm. 17.) dixit, *Cum Sancto Sanctus eris, & cum viro Innocente Innocens eris: & cum electo Electus eris: & cum perverso perverseris.* Pio Virorum Illustrium utebatur confortio, indisciplinatosque aut prudentia fugiebat, aut modestia, & severitate fugabat.

Corporis morbis, & animi superatis insidijs, Romam venit, ubi multas virtutes reperit totius civitatis communes, multas Religiosorum proprias: ut omnibus pectus suam decoraret, summam diligentiam adhibuit. Reperit ibi multos Prælatos modestissimos, hoc est, sibi simillimos, quibus erant virtutes nobiliores communes, & heroicæ non nullæ, velut propriæ.

Fuit Romæ Franciscus omnibus gratus, multis utilis, salutatis, propitius, fortiusque aliquos Deo, & sibi fideles socios, pauperibus solaminum, & auxilio fuit. Tam erat humilis, ut inferioribus æqualis, & æqualibus esse vellet inferior. Et licet par dignitati vel maximæ, se imparem cuiuscumque oneri indicans privata conditione contentus, cum ad sublimes posset, ad nullam promotionem adspiraret. At licet univèrsis amabilis, quia boni improbis placere non solent, illis invisus erat, quibus jucunda, & grata videbatur conversatio liberior, & pietas modesta, & importuna.

Confines, non solum Romæ, sed toti Latio populi, aut etiam his ipsis contermini, sibi consilij nullam rem magis esse rationi consentaneam, Francisco, si quæ iter ageret obvii, accurrunt: censentes rationi absolum, nisi supplices jaderent illi, qui pro Deo, & pietate tot periculis fuerat obnoxius,

23
fructu, & non solo pendemia
efficiat, non Paris marmore edificata Mausolea; non tempe
longo tractu procreta, & cura diligenti exculta: sed Claudium de
Francisco, virum erate gravem, vix innocentia magnum, mun-
do alienum, tenui victu contentum, meritis divitem, Geneva ex-
torrens, favoribus Divinis fretum, superbia manens; gloria va-
na innotuam, gratis loquentem, animi perturbationibus liberis,
pauperum cura plenum, refertum, aut variis onustum: munda-
nisque sollicitudinibus vacuum, nudum, aut etiam orbum; Reli-
gionis, & observantiae gratia invisit. At senex in Adolescentis mo-
destia, & moribus nescio quid Divinum sentiscens, exclamasse
dicitur, *Hic mihi in Episcopatu succedet.*

Opus esset mihi & tempus, & otium liberius, ut re-
censcerem omnia, quae in hoc itinere evenere Francisco. Ex agro-
tis, qui Anacly jacebant quatuor, sicut pientiores ceteris, sic fe-
liciores fuerunt. Ubique primi ex civibus, cum omnes non pos-
sent, accurrebant venienti. Ex illo in Gallia avo, sicut omnium
erat modestissimus, sic & sanctissimus judicabatur.

6. Egerebant sub illud tempus non pauci Principum
Ministorum fidelium, indigebant solidi, & sinceri consilij, Sa-
bardusque, nam erat prudentissimus, ut publici boni satageret, &
supremum honoraret Senatum advocavit Franciscum. At ille Dei
erat, non hominum: & dum meminuit plurimum, quorum animae
penitentiam, quod impudenter se regimini admovei permise-
runt; de hac, aut alia promotione mentionem agentes, non li-
berer audiebat, raro auscultabat; & saepe forti resolutione rej-
ciebat.

7. Tamen, ut sibi bene consuleret, & Deo tutius ser-
viret; Clericis militibus adscribi voluit, & antiquae pietati, & pu-
ritati incumbers, & consonans, Evangelicis Illustrium concio-
natorum Orationibus frequenter inter fuit, vix recte, exemplo si-
bi subditis, & praesuit, & profuit: nemini offuit, aut nocuit, sed
omnibus servans, & auxilians, singulis charissimus fuit.

8. Saecis postea initiatus Ordinis, quidquid ad aeter-
nitatem non conduceret, vanum esse censebat; adeoque faciens
(mansans, redundans, & abundans) virtutibus, charitate confidens,
distractionibus carens; assidua librorum spiritualium lectione
summo opere delectabatur, humanis nulla intelligebat re, quae trau-
quillitate cordis, quae beatitudinis imago est, temper sibi similis
perturbatur. Morbis laborabat interdum, sed nec tunc oratione,
&

& mortificatione vacabat: & malens potius corpore, quam animam
periclitari, vescabatur (vivebat, victu abas) communi cibo, & li-
cet tenui, corpore valebat, & animo.

9 Ecclesie intererat, ne hic splendidissimus Sol lateret;
illas referebat Reipublice; ut qui lucebat, alios illuminaret: &
ideo rite, & legitime Cathedralis Ecclesie Praepositus denomina-
tur. Ad tantam dignitatem erecto, quia sua referebat communis
boni cura, & licuit, & placuit esse aliorum sollicito; & vita,
& lingua adversus vitia declamare. O quanta ille in regimine
passus! vapulabat saepe à maledicis venibat à vaftris, sed, quia in li-
bertate meritum, & libertas in actione consistit, operationes suas
ad legem elimabat aeternam, quid autem de se fieret (futurum ef-
set) reliquebat providentiae divinae, cui sunt curae univ[er]sa.

Mirabantur in illo inimici, & amici tantum rerum terrenarum
neglectum; at ille sibi constans, causam Dei agebat, & iux-
ta vitæ negotia Divinae protectioni committens, tranquillo animo
in extremis periculis fruebatur. Quam esset grata Numini siuce-
ra hæc animi resignatio, demonstrant stupenda prodigia, qui-
bus univ[er]si instituitur, nihil esse, à quo non timere non pos-
sit injustus Cain: nihil à quo timere Abel innocens debeat.

10 Tanta contra Calvinistas concionabatur efficacia ut
Auxiliacum perillustrem Dynastiam, Hereticum pertinacissimum,
& in controversijs apprime versantem ita perstrinxerit, ut abjurata
hæresi Religionem Catholicam amplexus sit. Hinc ab Orthodoxis
suspici, timerique ab Heterodoxis, incepit.

11 Tanta hæreticas omnes sectas esse falsas, execra-
bilesque claritate probavit, ut multos vitæ libertinæ tæderet, alios
puderet, aliquos poeniteret: quorum omnium miserebat Altissi-
mum, nam singulos copiosè excitabat, & fovebat auxilijs, ut pos-
sent salvari, si vellent.

12 Accusabat (arguebat, postulabat, damnabat) blas-
femiarum horribilium Ioannem Calvinum, à Republica olim il-
lij Gallici inuisione puniturum: & licet non absoluitur crimine,
supplicio ultimo per imprudentiam liberatum. Catholicae doc-
trinae veritatem tam efficaciter singulis persuadebat, ut Hæretica
ca inciperet parvi (minoris, minimi) fieri (haberi, estimari)
flocci quæi seductor, & qui pendere debuisset, nauici pendere.

Hinc devotio adolescens optimo ex lapide ædificavit nova
sepulchra, quæ maiestate ædificij ab Hæreticis profanata exequa-
rent, pietate, & religione excederent: in quibus Orthodoxi se-
moti,

modi; & remota ab Hæreticis possent à consortio pernicioso abstinere, & laici Divina vacare.

13 Ira perciti Calviniana superstitionis Præceptores in Franciscum commoti, doceri ab illo populum falsam, & perniciosam doctrinam vociferantur; monent illum periculum, ve spontè discedat: celant eum authores, ne remedium adhibeat: sed, quia concionari pergit, ut veneficum, pacis publicæ perturbatorem, & populi seductorem appellant. At Deum Franciscus patientiam, constantiamque orat (petit, poscit, reposit, flagitat, rogat) & impetrat. Quæstiones Hæreticis proponit necessarias quotidie, eisdemque congruas solutiones interrogat: hi autem cum exhibere illas non possent, partim in rabiem aguntur: partim favente Deo illam religionem abjurant, quæ nec ratione, nec autoritate defenditur.

14 Crescunt pericula; Baroque Ermancianus Arcis Alingiana Præfectus, Franciscum esse tutum desiderans, suadet ne sine militum præsidio ad cõtionem accedat. Non persuadet. Respondet enim ei Franciscus nullas se insidias pertimescere, & semelle concedere protectioni Divinæ, quàm militum humanæ potentia.

15 Cum tandem Chaballieenses ab eius, non contionibus, & disputationibus modò, sed & colloquio; sic imperante Magistratu, abstinere cogentur, pugnandum fuit Francisco calamo, & idè scripsit literas, quæ multos disitis populos, & Tononionenses præcipuè, ad græmium Ecclesie revocavit.

16 Addunt militi strenuo animum Clementis VIII. Diplomata; & Geneva ipsam, sedem Calvini, ubi Beza erat supremus Prædicans, Orthodoxæ veritatis dogmata declamaturus, imò plurimis persuasurus ingreditur. Eum ibi à Prædicantibus præcitis repulsum, à vulgo miserimè decepto iniurijs lacessitum legitur, sed quia insuperabilis est Prædestinationis efficacia, gratia, Dei cooperante, septuaginta duo Hæreticorum ille millia ad fidem Orthodoxam convertit.

17 Accidit, ut è prædicatione redeuntem gratulationibus, & applausibus exciperet populus, Granerius Episcopus Coadjuvorem elegerit, & Clemens VIII. confirmavit. Auctoritate auctus, maiori se potentia Calvinianis opposuit, & Chabasio, Torniacoque Catholicis contionatoribus restituit; & sectarijs ab agro Gexensi expulsis, nullum non movit lapidem, ut Heterodotorum superstites reliquias extingueret. Interea obiit Granerius, & Torrentini à Viennensi Metropolitano, Friastrensi, & Da-

malceno assistentibus in Genevensi Episcopum consecratur.

18 At quia hæresis est ingeniosa, & pertinax, multa adversus Virum Sanctum molitur, & vtra inhumanitatis terminos præterlapsa, cui argumentanti respondere non poterat, è vivis tollere desiderabat. At pijs Francisci conatibus favit è Cælis Deus tam immensa potentia, ut malignantium vota remaneret elusa, & veritas semper triumpharet.

19 Ecce Pietatis, & iustitiæ supra omnia Fortunæ discrimina positam felicitatem! Ecce virtutum, securissimum virtutis præmium! Ecce Numinis Omnipotentiam à pijs Sancti hominis votis stantem. Ecce, ut tutetur Salesium, si terra ingrata iniurias apparet, ipsemet Æther dimicet, iniustosque inimicorum eludit quocumque conatus. At non obstante protectione celestis gravia est passus? Multa fuit Vir insignis pro Iustitia perpeffus, at nihil omnino sine lauro. Ecce gloria, & honore coronatur, dum vivit. Ecce pro Deo exantlatos labores viam ad beatitudinem æternam sternentes.

Hanc tandem feliciter indeptus est: nam cum pridè Sanctorum Innocentium solemnitate apoplexia corripitur, transitum instare sensit, & Ecclesiæ mysterijs Sacrosanctis munifur.

Vixerat Deo, & Ecclesiæ quinquaginta quinque annos: & anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo secundo esse mortalis desijt: nempe ipsomet Sanctorum Innocentium die: hoc enim, non iam, ut alij solent, vitam cum morte, sed mortem cum vita commutavit. Qui enim forte insipientium oculis videretur interitus, iste, iste, ad quietem, ad gloriam, ad triumphum, beatitudinemque æternam fuit introitus.

Genevæ, Logræ, Mozæ, Viennæ; Sinleri, Lugduni, Evijs, Megine, Hunone, Avenione; Ayranis, Parisijs, Cheruijs, Vallibus; & ubicumque nuncium eius mortis advenit, lachrymis Viro felici parentarunt.

Corpus Lugduno effertur, & ut in sancto honoraretur, ex Civitatibus, & Oppidis vicinis utriusque sexus, & conditionis homines magno numero concomitantur.

Lugduno Malconem versus magna pompa deducitur: Ternis, Romæano, & per loca intermedia transiens à populo accuria numerose honoratur, & tandem Annesium delatum, honorifice à Clero, & populo devoto suscipitur; & in B. Virginis visitantis Ecclesia conditur: vbi magna religione à multis peregrinans illustratur, à Deoque crebris illustratur miraculis.

Nota

Sic voluit de B. Francisco Saleño, ut Philomusos docerem Syntaxim, & advenis Virum Sanctissimum auerem devotionem, scribere: eumque per Magistro erit libere unam hanc Orationem imitari, & sibi aliud qualecumque argumentum proponere, imò vberius si voluerit discurrere: mihi enim placuit esse brevi.

De P. Theophili Raynaldi, Soc. Iesv, in Hagiologio Lugdunensi, in Instituto Sanctorum Lugdunensium. Tom. 8, fol. 58. Lugduni MDC. LXX.

B. Franciscus de Salés Episcopus Genevensis, genere quidem, & natalibus Allobrox, sed extrema vita, & fœlici obitu, Lugdunensis. Vir fuit vitæ innocentissimæ, & in quem illud de Mose probatum, non immeritò translatis. *Erat mitissimus supra omnes homines qui morabantur in terra; Præfulum verò Transalpinoctum avi nostri gemma, & S. Caroli ultra montes pareion.*

Primam ætatem, qua domi, qua Lutetiæ in Claromontano Societatis Iesv collegio, literis incumbens exegit, virtute ac pietatis odore singulari, vt omnes in eo: eximium aliquod Dei consilium præfagirent, rarâque in illo ætatis lubrico fœlicitate, adolescentens Ecclesiasticum statum nullo modo cogitans, illibatam planeque nitentem virginitatis florem retineret, voto de ea nuncupato, & in Desipare fidem reposita; cui in eum finem pensum precatorem diebus singulis persolendum, voto recepit. Et affuit Desipare præsidium, non illis duntaxat tenerioribus annis, sed etiam robustiore iam ætate. Nam iuris candidatus, Paravij à communi tribuitur Soranæ organis, per speciem exoticæ legum Professoris, ductus ad formidatissimam, revera lupam in eum finem tubornatam; dum in mulieris alloquio maritum professorem (vt strophæ ferebat) operitur; subducentibus sese consultò impijs socijs, solus cum sola relictus, & ad flagitium omnibus muliebri nequitia pellacijs sollicitatus, non modò immotus persistit, sed etiam castigatum acri obiurgatione scortum, & saliva vberum collecta in effrontem vultum exonerata deformatum, à se abegit, glorioso de lascivia, & procacitate triumpho. Exemplum castitatis ei affine quod in Gregorij Neocesariensis adolescentia, tantopere extollit eius encomiastes Gregorius Nyssenus. Et quod de Gregorio Theologo à Ruffino in illius libris præfante scriptum est. *Non in conversatione scholari, vel ætatis, vel sodalium illecebris cedens, prodidit pudicitiam, sed tanquam à Domino sibi commissam thesaurum, ad domum castam reportavit integrum signaculæ castitatis.*

Exinde in patriam rediit, celesti prodigio à seculari sorte abductus, suscepto Ecclesiastici gradus consilio, studijs Theologicis imbutus est; sacrisque initiatus, in hæreticis præsertim ad Ecclesiæ castra revocandis, emicuit; quos in deserto studio, & concionibus, & disputationibus fregit, & privatis omni melle dulcoribus alloquijs, adeò demulcit, ut insignis eorum ad Catholicam fidem fieret accessio. In his Theodorù Bezam, secundum Genevensis spelæi Antichristum, Clementis VIII. Pontificis Maximi voluntate tentatum, adeò inflexit, ut si mens non levis fuisset, & illaudatus pudor, vulgataque pridem sparcitiæ infixionem in volutabro luci non indixissent, quam iudicio veram agnoscebat Catholicam fidem, etiam factò, & voluntate amplecteretur.

Hæc in rem Catholicam studia, designatio in Genevensem Præsulem, & antecessoris voluntate, & Pontificis ac Principis assensu excepit: quam ille dignitatis accessione, non vulgari virtutum, & sanctimonie accremento cumulavit, de omnibus boni animarum rectoris numeris, quam accuratissimè explendis sollicitus. Cum autem Episcopi partes omnes, quod Nazianzenus (a) & Chrysostomus (b) tradiderunt, & ijs quæ ad Deum sunt, & ijs quæ ad iuvandos in spiritu proximos, ipsum ve qui alijs præest ritè componendum spectant, contineantur; nullo ille ex capite passus est, desiderari studium suum, Dedque cooperandi voluntatem. Nam & in eius qui foris est hominis, compositionem ad virtutis normam, hoc maximè tempore incubuit, quod est studij, & curæ quam sibi Præsul debet veluti caput; & orationem qua Deus aditur, deque rebus nostris & proximorum necessitatibus interpellatur, habuit familiarissimam, & coelestibus visis ac prodigijs quæ insignem Dei erga famulum suum benignitatem proderent nobilitatam. Constat in orantis cubitale precariù, de cælo demissum igneum globum, in multas flammulas mox diffusum quibus universus velut ignesceret; externa illa orantis specie, & innoxij ignibus, salubre vivi comburiù, & internos animi ardores quibus inter orandù corripiebatur, demonstrante. Coeleste prodigium ei admodum affine quo exornatum S. Ambrosium Paulo ante obitum, cum postrema lucubrationem dictaret, (ipsa est quæ in psalmù 43. ab eo habemus) scripsit in B. Antistitis vita Paulianus, De S. Martino similia habet Severus Sulpitius. (c) Ego (ut dixi) inferiores orantis flammulas hinc colligi existimo. In proximos verò quo studio fuerit, cum res sit vulgatissima, & neminem his in regionibus lateat, quid attinet exponere. Collocavit, &

(a) Apol.

1.

(b) In opere de Sa.
sr.

(c) Dia.

10. 2. 6. 2.

Incendit Evangelij sacro non modo diocesim sibi creditam, sed & primarias quas Gallie vrbes, ad quas interpolitis Regum ac Principum, postularis advocabatur. Religiosum Ordinem sacram Christi ancillarum, cui à Visitatione nomen est, à se constitutum, optimisque legibus, & institutis firmatum, ita propè momento dis'idit quaquaversum, vt nescias pietatem magis atque virtutem lectissimi sodalium, an citam immentum sobolescentis expansionem, & multiplicationem suspicias. Conscriptis egregijs voluminibus, quibus multiplices idiomate cudendis recudendisque nostrata, & externa prae la frequenter calverunt, vt non alijs sapius, Catholicus quidam concionator videri potuit, mirabili ratione, eodem tempore, omnibus locis in quæ libri illi sparsi sunt, (quo autem non pervaserunt?) & seculares, & regulares quorum manibus assidue teruntur, ad honesti studium, & vitiorum detestationem inflamans.

Et sunt eius seriptiones, non pia modò, sed etiam doctrina solida refertæ, quippe de pectoris optimè à doctrina constituti vena profluentes. Qua verò erat iudicij maturitate, & ad explicanda chartisque committenda sensa sua, insigni facultate, mirum est quanta dexteritate nodos Theologicos in quos interdum incurrit, expectaverit, & quam dilucidè obscurissimas difficultates evoluerit cù res tulit. Ac vt de alijs implexitatibus Theologicis fileam, quæstionem, suo tempore agitacissimam de divinae gratiae chueabili efficacitate egregiè omninò discussit in Opere de amore divino (d) explicatissimè tradens, vt sit humanæ libertatis in conversione locus, hominis esse postquam à Deo tactus est. & invitatus per gratiam prævenientem, consentire si velit, & posse etiam dissentire si lubeat. Permirum verò mihi accidit, quod præter eius mentem, & contra veram Theologiam irrepit in Opus de vita optimi huius Antistitis Latine conscriptum l. 7. pag. 310. vbi narratur, Anastasium Germonium tunc Romæ Referendum, postea Tarentalensem Archiepiscopum, ad hunc virum Dei scripsisse monentem, motam esse inter PP. Dominicanos, & Iesuitas, quæstionem de auxilijs gratiæ, id est de modo quo disponit nos Deus ad recipiendas gratias suas, & auxilia superna, merita in iustificacione nostra, alij enim libero arbitrio tribuebant, quod alij dicitur à gratiæ. Bene quod hæc quæstionis de auxilijs agitacoe expectatio, non tribuitur optimo Antistiti Salesio. Est enim per absurda, cum vel Tyrones Theologi norint, non fuisse quæstionem quomodo Deus hominem disponat ad auxilia, sed quomo-

(d) Lib. 22

C. 12 =

(1) *Pide III.*
D. Menpas.
in Vita S. Sa-
lesi. P. IV.
Cap. XIII.

do ad conversionem, & sanctitatis adeptionem: nec vllum fuisse Catholicum, qui hominem à libero arbitrio ad conversionem disponi seclula gratia asserere potuerit, cum ea asseritio fornicat heresi damnata. Hoc moerere interfuit, ne cui fucus fiat, & vel Salesum Theologica doctrina præstantem, vel Anastasium Germanium, persuasos puter aded male materiata expositionem itatus controversiæ de auxilijs. (1)

(c) *Epist. 27.*

Iamdudum prolixior oratio excurrit, dum timentis ad vitam pervenire, quasi tacentibus nobis, & in laudibus illis occupatis, differri possit occubitus. Bellè enim cadere in hunc locum centui ista, quibus D. Hieronymus (c) præter cætera, ad dormitionem S. Pauli narrationem prolulit. Exequar rem quam brevissimè, quam alij notatis accuratè adjunctis omnibus, copiosè sunt profecuti. Lugdunum Principis voluntate cum pervenisset optimus Præsul, qua in civitate Rex Christianissimus cum Matre, & vxore Regina, ac forore Subalpinorum principe, & fororio, immensaque, & quantum cætus ille sollet convehere, principum virorum multitudine, tunc debebat, in olitoris qui Monasterij Visitationis hortum curabat, tugurio verius quam domo, sedem dixit, lauris hospitij, quæ plurima offerebantur Cæcili imitatione, & paupertatis amore repuliat. Nec disiteor ejalectam ministri Sancti Præsulis in ea hospitij simplicitate propter Christum adamatam, venerationem longè maiorem, cum ad eum paucis quàm decumberet diebus officij causa adissent, & sancto eius alloquio de divinis rebus, & varijs Theologicis capitibus, per aliquot horas summa cum voluptate frui contigillet. Non enim me latebat quo spiritu sic habitare delegillet, & quàm multi eum illustres viri splendidi excipere inderissent. Sed & vicina noitæ S. Iosephi domus Rectorem. R.P. Petrum Bernaudum qui postea per se solvere ægrum perpetuè ciuixit, omni studio amittam, vt hospitium nostrum qualecumque esset, admitteret, ipsomet contentus eram. In ea casa paucis post diebus quàm advenarat, morbo correptus qua die SS. Innocentium religiosus cultus recurrit, cum inter commendandam Deo morientis animam ad eam sanctorum illorum appellationem ventum esset, *Omnes SS. Innocentes*, innocendissimum spiritum Deo reddidit. Ei non dispat Gulielmo Cuiacensi Hugonis Rothomagensis Præsulis fratri, quem Petrus Cuiacensis ob mortem in die sanctorum Innocentium obitam celebrabat, tanquam ea dies transitui innocenti animæ apprimè congrueret. (f)

(1) *L. I. cap.*

Miraculis in vita, & post mortem clarissimum, nemo hic ignorat. *ipsa vero miracula, ut P. tri Damiani (g) verbis: in simili vtar, enumerando persequi cuncta negligimus. sed velut ex magno quodam flumine cyathum laurientes trahimus, quem supra mensum Christi conditantibus salubriter propinquemus, ne mentis stomachus ingurgitatione gravari, sed sobrio potu tantummodo sitis possit auferri. Sane ut taceam collucentem affuso cunctis splendore etiamnum superstitis vultum, & crebra propheticæ spiritus argumenta edita; quam multis ille post mortem saluti fuesit ægris ac calamitos, infinite propemodum operæ sit explicare. Nam & enegumonis liberationem, & cæcis visum, & paralyticis expeditum vltum membrorum, & cuiusvis generis morborum curationem, eius invocatione præstitam, etiam mortuis redonaram vitam, R. P. Ludovicus de la Riviere Ordinis Minorum, qui eius res gestas plene diligentique conscripsit, testatum facit. Sed & admodum R. P. Ioannes à S. Francisco, Congregationis Fulienfis Præpositus Generalis, de optimi Præsulis vita ac miraculis, iustum opus eo iudicio, ad descriptionis nitore iam pridem probato dignum emisit. Itaque demortui decora, & gratiam qua apud Deum pollet, cœlestibus suffragijs testatam, illustrare sitentem, Soli ipsi lucem inferre videat velle.*

(g) Serm.
de S. Rufino

Virtutes verò quibus emicuit, frustra tentatim exponere, cum omnibus per has oras sint vulgatissimæ, possimque omnia calculis firmare, verè de eo pronounciandum quod de Timotheo quodam S. Isidorus Pelus. l. 2. Epist. 151. tradidit. *Revera pudicitie ac temperantiæ delubrum erat, prudentiæ sedes, fortitudinis arx, iustitiæ metropolis, humanitatis penus, mansuetudinis templum, atque ut duo verba complectar, virtutum omnium thesaurus: Sic enim omnes adeptus est, ut alius unam quandam adipisci magni æstimaret &c. Verùm ut probus atleta desiderantibus adkuc spectantibus, in caelestem aulam ad accipiendam coronam abolarit, relicta hic sepulchralis cinisdam monumenti instar, gloria, & memoria, iisque laudibus quæ ab omnibus in eum conferuntur. Equis igitur huiusmodi viri laudes prædicare cupiens, vix dignitatem vel tantillum attingere queat: Equis eum laudare atque ornare insititens, non à tergo suscepto materiæ relicta, se ipsum accuset, ut qui rem impossibilem aggressus sit: Equis lenitatem, & comitatem atque cum erga omnes tum præsertim ad probas viros pudorem sermone informare conatus; sibi ipsi non succenscat, ut qui nihil quod veritati par sit, invenire queat.*

Defuncti corpus in aede sacra Monasterij Visitationis, Lug-

dui, ad brevè tēpūs depositam; paulo post In Sabaudiam relatum est, non sine contestatione litis per Lugdunenses, qui si eo divinæ beneficentiæ pignore spoliari, ægre ferchant, honorificè Annetij in templo Visitationis conditam est, insolita fragrantia divinitus inhalante, & densis divinæ opis argumentis, magnam vnde cumque frequentiam advocantibus: augustinicæ venerationem brevi, ut ipse est, per Sedem Apostolicam decemina optima Præsulis in Beatorum numerum transcriptio; quando iam pridem Archiepiscopus vnus, cum duobus Episcopis, ad id quod Pontificem, Clero Gallicano univēso, multisque Principibus inuitentibus, delecti, de eius sanctitate atque miraculis rite cognoverunt, & præscriptæ inquisitionis tabulas, Romam transmisserunt.

Videō, me pauca de eximio hoc Præfale, pro argumenti vbertate dixisse; sed quod in simili post aliqua de Flaviano Antiocheno recēta, dixit Chrysostomus, ea oratione qua suam in Presbyterum designationem excusavit: *Sufficiunt que dicta sunt, quandoquidem & in pretiosis unguentis, non tantum sequis effundat leucolum, verum etiam siquis vel summis digitis superficiem attingat. & se non novo odore tinxit, & quædam adsunt, fragrantie suavitate, & c.* Lemma quo amica manus cenotaphium eius honestavit, attō, & ab eo.

Franciscus de Sales Episcopus Gebennensis.

Aquilarum germana loboles in Allobrogum rupibus natus
Suavissimis ac purissimis moribus illud fieri posse probavit
Ut Aquilæ Columbam progenerent.

Illud, cui natura fervida fomitem,
Corrupta iuventus pabulum in fernus cinisio spiritū ministrabat,
Tam feliciter oppressit Incendium,
Ut salamandra fabulam in se veram faciens
Medijs in æstibus ne intepuerit quidem,
Hoc etiam mirabilior
Quod illa glæzie divinam nutrierit flammam:

Prodigio ad Sacerdotium accitus, futurus prodigium Periculum
Plūsne ab eo acceperit honoris, quam dederit, ambigas:

Arsit, & luxit

Per nebulas errorum flagrantior
Per tenebras hæresum luculentior,
Quibus id saltem boni fuit,

Quod illæ vitæ ardorem, hæ splendorem intenderint:

Non accipit ab infante, ut claris iocret;

Qui magnam vel Titare impertiri potuit lucem;

Cum, & ipsi affuderit Ecclesie

Tot addendo sidera, quot Ccenobia.

Ceterum tant fuit lenitate, ut Angelum dixisses, non hominem,

Nisi mors probasset mortalem,

Quam cura in palatio posset, obire maluit in tugurio,

Ut Christi paupertatem, quam nascendo nequiverat, emulare;

tur moriendo.

Nimirum ex inopi casa Caeli regia pulcrior visa est.

Disce Hospes,

Melius est abijci, ut ascendas,

Quam extolli, ut corr uas.

Sic scribebam anno 1619. Sed nunc habemus firmiorem Pontifi-

ficiae sermonem. Nuper enim, hoc est 18. Decembris 166

S. D. N. Alexander VII. emisit diploma profusorium ad plenum

Canonisium, perhibens testimonium, quod Congregatio sacro-

rum Rituum declaraverit constare (de huius servi Dei eximia vi-

ta sanctitate, & de asiduo virtutum Theologicarum, & Cardi-

nalium, ceterarumque omnium exercitio. Imo ultra multipli-

cem, & miram Hereticorum ad veritatem fidei Catholice con-

versionem, novem miracula insigniora eius obitum consecuta;

communi quasi voce, sanctitatem eius testantia, plenè probari

cessauerit, que selecta ex processibus, intercessione memorari

Francisci ab omnipotenti Deo edita recensentur, ac præcipuè

duorum mortuorum suscitatio; cæci nati illuminatio; condraro-

rum ac præcluserum à natiuitate, subita, & perfecta sanatio.)

Quas sacre congregationis declarationes, ipse Pontifex à se ap-

probari profertur. Vnde enigè postentibus varijs Principibus

quos recenset, ac Clero Gallicano uniuerso concedit ut tantus

Dei serui Beati titulo, & insignibus ei titulo commensis honeste-

rit, & Missa ac officium de eo cum certis limitationibus celebre-

tur. Non memoravit Pontifex nisi pauca Miracula obitum eius

Beati consecuta, præter que referri possent bene multa, planè lu-

culenta, quæ illud quod hic Lugduni ante trimestre contigit

in persona Iuanne Ribolly monialis tertij Parthenonis Visitatio-

nis B. Mariæ. Hanc enim cum febris continua aggravationes

diebus singulis subeunte conflictatam pectoris violenta oppres-

sione, sanguinis bimestri excretionem, lateris dolore; iugi in-

quietudine, & totius corporis alteratione pelsimè habitam post

sanguinis missionem decimam quintam, & omnia humanae artis
 remedia nihilo melius habentem, prorsus à Medicis, conclama-
 tam interpellato huius hominis Dei favore illico exiitisse sanam,
 & è lecto in quo tandiu iacuerat inbito pedibus suis progressam
 ad Odæum ubi gratia Deo agebantur pro fausto nuntio proximè
 exorandæ Pontificæ de prolusoria vindicatione concessionis, lo-
 cupletes testes rei Medicæ peritissimi confirmarunt, negantes po-
 tuisse citra Miraculum à tam multis, & gravibus ægitudinibus,
 tam citam curationem obtingere. Possent id genus mira obitum
 viri Dei consecuta multas paginas implere, si præfens institutum
 id ferret. Quæ verò mira, idem homo Dei dum superesset, Do-
 mino cooperante patravit, non possunt angustijs breviculi huius
 concludi. Recensentur autem accuratè ac diligenter ab illustribus
 scriptoribus, qui de eius vita pertexere commentarios; cuius-
 modi præsertim, sunt; Christophorus Giarda Episcopus Castri; Ca-
 rolus Augustus de Sales, Episcopus Genevensis; Henricus Man-
 satus Episcopus Aniciensis; Dominus Ioannes à S. Francisco Fu-
 liensium Generalis, F. Ludovicus de la Riviere, Ordinis S. Fran-
 cisci de Paula Abbas, qui nonnullam partem, iam ante annos 30.
 Beati huius Antulitæ encomiastem agere, & verbo & scripto ob-
 tigit, utinam desit posse ad veritatem illum affari verbis quibus
 Siracides Eliam compellat, *Beati sunt qui te viderunt, & in amicitia
 tus decorati sunt.* Vixi sanè hunc alteram Eliam, & in amicitia
 eius decoratus sum. Vixit me ipsi perhumaniter in Lugdunen-
 si Collegio; cumque vicissim colui ac observavi, & meas ali-
 quid putantem nugæ, ad eum experientem detuli. In quibus bene-
 volentiæ argumentis me decoratum, gratus recolo, & vt hinc
 mihi fiat ad Beatitudinem adiors, supplex apprecor.

(b) *Plu-
 res fol. 40.
 videbis.*

*Insignis I. C. Antonius Faber, in Supremo Sabaudie Senatu Præses
 Primarius, Librum XII: Coniecturarum dicens S. Francisco de Sales,
 tunc 28. An. ætatem agentem, dicebat.*

A Mavite, mi Salesi, & pro eo sumè ac debui colui pluri-
 mum, prius etiam quàm vel tu mihi de facie notus esses,
 vel ego tibi. Inmiratus nimirum, permotusque sola perce-
 lectis tui nominis fama, & admiratione virtutis, qua nihil est, vt
 ego quidem existimo, ad faciendas constringendæque hominum
 vel disiunctissimorum mentes efficacius. Postea verò quàm per
 humanitatem tuam aditus mihi ad amicitia: curæ sacræ, & familia-
 ritas penetratisa liber patuit, tantam sensi voluntatis erga te meæ
 factam accessionem, vt mirarer, puderetque non ita me iam autè

Alii in illis rebus, et accessori loca relinquunt. Sic enim
 quasi ea que tibi ornantur, mihi vultus tui intueri, non so-
 lum quam amari, sed etiam quam amari deberes ab iis quo-
 que quos nulla tibi neque necessitudinis, neque officiorum mag-
 nitudine detinuit. Nam quis obsecro, nisi plane insulsus, tam
 multa, et quae praecipua ingenij tui decora, & ornamenta non
 suspicit amari, vultus tui? Illud verò quam mirabile, non quic-
 que in illa re, qui in integram restitutionis auxilium implorare
 adhuc possit, si quid forte superioribus annis per inconsultam fa-
 cilitatem peccasset, eam te sapientiae, eruditionis, & eloquentiae
 laudem assecutam, coniunctis Theologiae ac Iurisprudentiae gra-
 vissimis, difficillimisque studiis, ut cum in utraque scientia ex-
 cellere te omnibus videant, in utra tamen excellas discernere nemò
 potest. Sed sunt ista foeminae exultatione ingenij, potius quam rec-
 ti animi doctus, quas licet non nisi per paucos datas quos aequus ama-
 ritur, facilius tamen admirari, fortassis invidere tibi etiam
 amicis possunt, quoniam ob eas amari te ceteri, qui aliam amandi
 rationem non habent. Amo ego magis tuam illam probitatem,
 prudentiam, temperantiam, & quantum ceteraque id genus
 beatae, optimaeque naturae & philosophiae subornati animi bona,
 quae in aliis non nisi rarissime singula, in te vno sic elucet vni-
 versa, ut neque malevolentium invidorum, ne calumnijs obcurari
 queant, neque non amari & coli ab omnibus, per quos quilibet qui
 essent non male nati, ut virtutem ipsam, & summam virtutis
 omnino abirentur: cum hoc quicque ad felicitatem tuam ac-
 cedit, quod tibi laudibus omnes, ut equam est, faveat. Hinc illa
 singularis erga te propensio Serenissimi Ducis nostri, qui Sena-
 titiam dignitatem qua plerique alij ambire tam anxie solent, to-
 tum nuper nihil minus cogitanti, utro iam desinere, contem-
 ptum digne collaturus si plus apud te prouidentissimi Principis de-
 siderium, et omniumque amplissimi oculis nostri expectatio, et ipsa de-
 nihue ratio, quam modestia tua valuisset. Inde etiam quod asper-
 ditus es huicque verecundiore, quam par esset, cunctatione, ac
 nescio quo aetatis praerextu (quasi aetatis vitium, aut delictum, il-
 lud se, et tunc aetate perfecta sapere didiceris) omnia illa
 virtutis insignia, idèo fortasse, quod eiusmodi pietate non
 quae totam suam virtutem suam affectum. Hoc vnum tibi ad veram
 gloriam satis esse ducens, quod tanti Principis, optimorum
 eorum, & eruditissimorum omnium qui te norat conspirantia stu-
 dia iudiciaque merueris, quae sane virtus sola, & assequi potuit,

& promereri. Ego verò qui Tempèr plus faciendum credidi ; si virtutum ac scientiarum præmia quis mereretur , quàm si possideret, sic te amo & obse. vo tanquam ijs quoque plenum honoribus, à quibus temperasti: nec quicquam est quod te malim esse quam Salesium, vt ea te prosequar observantia , quæ & Sanctissimi Episcopo debetur, & gravissimo Senatori. Taceo, quàm multas habeam proprias, planèque meas colendi tui causas , quas innumeris tuis in me beneficijs publicè privatimque testatas vellem ego maximè, si per ingenioli mei tenuitatem liceret, publico etiam aliquo testimonio ingenuè profiteri , & iusta constantique gratiarum actione sic complecti, vt non minùs gratum me ac memorem, quàm tibi devinctum posses agnoscere. Neque rursum ignoro, quantum amoris tuo vel ob id maximè debeam, quod dulcissimum fratris nomen inter nos commune ac familiare esse voluisti, vt quod vnum honestissimo , utriusque desiderio negabatur, quoniam à natura impetrari non poterat , validioribus amicitiaè artibus exorqueremus: nec dubitare quisquam posset, quin verè fraternus esset amor, qui & abs te in me proficisceretur , & à me vicissim tibi redderetur. En igitur levidente tibi in eam rem munusculum ex promptuario Coniecturarum mearum, in quibus etsi scio nihil esse quod vel tuis meritis , vel cupiditati meæ, vel denique mutuaè necessitudinis nostræ dignitati respondeat, omnia tamen consequutum me putabo, si efficere poterò ut hoc quantulocumque monumento arctissimæ coniunctionis nostræ memoria feliciter ad posteros perferatur: Non quòd usque adeò mihi blandiar, vt ista sperem, vel coniciam aut æterna fore, aut longiores annos ferre posse, sed quia nihil est quod tam in optatis habeam, quàm vt si quod nominis mei post cineres vestigiū extabit, neminè tibi me amiciosem fuisse, aut amicitiam tuam pluris unquam fecisse omnes intelligant. Id pro incredibili tua erga me benevolentia æquè tibi optatissimam & iucundissimam, vt esse cupio, ita fore spero , & confido. Bene vale, frater suavissime, & me, vt facis, ama. Ex vrbe Caniber. * 12. Cal. Decemb: 1595.

Idem ad Tit. Cod. de S. m. Trinitate, et Fide Cathol. in Fini

Franciscus de Sales (quid enim laudibus eius officere debet quod vivat meque fraterno & amore & nomine prosequatur , quo minus à me nominetur , qui ab omnibus laudatur?)

Non

Non facile ~~scientiarum~~ generis inter nobiliores totius patriæ fa-
 milias clarissimas, sed etiam doctrinæ, ac quod primum est pie-
 tatis, & conspicuæ innocentie gloria per Illustris, Jurisconsultus
 (nam & hoc ad rem nostram pertinet) ipso etiam Senatus nostri
 iudicio eximius, Theologus vero inter doctissimos quosque sub-
 tilissimus, & inter subtilissimos scientissimus, Prædicator etiam
 non solum disertissimus, quod ei cum multis commune est, sed
 etiam, quod cum paucis, eloquentissimus: Scriptor vero sive
 Latina sive Gallica lingua scribendum habeat elegantissimus, &
 venustatis æquè ac succi plenus. Is denique quem non aliter, aut
 melius pro dignitate laudare possim, quam si impetrem, ut suffi-
 ciat nominasse. Ne alioquî postquam omnia dixerò, quibus vel
 laudabilissimi cuiusque viri laus contenta esse possit, quia tamen
 multa prætermisero, quæ minime tacenda essent, prævaricatoris
 partes explevisse videar, potius quam adulatoris suspensionem, quod
 non minus execror, incurrisse. Possunt enim verè; ita salvis sim,
 asserere; quidquid est sive pietatis, & sanctimonie penè incom-
 parabilis, sive eruditionis admirabilis, quod in cæteris Episcopis
 vel requirere, vel laudare possis, totum id in hoc uno elucere,
 tam magnificè ac eminenter, nec eo minus tamen citra ostenta-
 tionis invidiam, ut sive familiariter colloquentem videas, in-
 credibilem in ore dignitatem; in sermone comitatem, in utro-
 que miram suavitatem morum statim agnoscas, sive graviter ac
 pie, ut semper solet concionantem audias, non facile possis de-
 cernere an eloquentia præstet an doctrina, & an gravitate sen-
 tentiarum ac orationis maiestate superet, an appositè ac partitè
 loquendi facilitate, sive denique cum hæreticis disputantem ob-
 serves, omninò dubitandum habeas maiore ne illa eruditione
 certaverit, & vicerit (certare nempe illi semper vincere est) an
 modestia, & patientia. Adeo urget ipse acerrimis quidem, & ef-
 ficacissimis argumentis, sed ea lenitate, & charitate quasi melle
 temperatis, cui non magis hæreticorum superbia, & insolentia
 felle plena possit respondere, quam ipsorum insania resistere
 spiritui qui loquitur in illo. In summa putes te videre, vel au-
 dire antiquos illos Chrysostomos, Hieronimos, Augustinos,
 Gregorios, & alios, si qui sunt ex veteribus Episcopis celebriores,
 quos Antiquitas religiosissime ac sanctissime venerata pro mag-
 nis, & sanctis viris habuit, posteritas vero quæ tales huc usquè
 vix illos vidit pro miraculis. Enim vero quid tam magnum, &
 grande est, quod non sperare liceat tanti Episcopi auspicijs, &

conatibus perfici posse; quæ Deus Opt. Max. suis benedictionibus aded beavit, ut prius etiam quam in Episcopum eligeretur, ac sub Episcopi sui Claudij de Granier imperijs, Ducatum Chablasiensem unversum, finitimasque Provincias gladio verbi Dei subactas ad ovile Christi reduxerit, quæ Bernensium nationem, & imperium antea expertæ, indeque Sacrosanctæ Religionis Catholicæ iacturam per annos plus minus sexaginta perpessæ vix unquam hæresim abipratæ credebantur? Subscriptis laudibus non nostra tantum Sabaudia, quæ tanti partus matrem se, & alumnam esse non immerito gloriatur, sed tota etiam Gallia quam ille tot concionibus præsertim Lutetiæ Parisiorum, Divione, Lugdunî, nonnullis etiam in ipso Regis Christianissimi conspectu habitis, nec minus Regem ipsum quam regnum, fama sui nominis, & admiratione complevit; Subscriptæ ipsa etiam Roma, & amplissimus atque augustissimus Illustrissimorum Cardinalium consensus, qui tentatam, exploratam, testatamque cum lachrymis gaudij, & exultationis ab ipso summo Pontifice Clemeare VIII. Salesij nostri prudentiam & eruditionem admirati in publico examine; dignissimum omnes ore uno pronuntiaverunt, quem Claudio de Granier tum Episcopo Gebennensi auxiliè id ambiendi, etiam invitum Coadiutorem cum futura successione summus Pontifex daret, ut beneficium, quod alioqui magnum videbatur, non tam personæ, quam meritis, ipsi quæ Ecclesiæ univèrsæ datus esse constaret, curante id præ cæteris enixissimè; ac favente Cardinalitum Borghesio, nunc Paulo V. Pont. Opt. Max. qui cum mandatum eò tempore haberet à Sede Apostolica curam omnium, quæ ad hæreticorum nostrorum conversionem adjuvandam pertinebant, postquam ex frequentioribus cum Salesio nostro colloquijs, præstantiam ipsius, & dignitatem certius intropexisset, nullum exinde sibi finem fecit prosequendi cum, quibus potuit officijs, ut modis omnibus testaretur quam dignum esse crederet in quo præcipuè amando, & orando sibi tantopere placeret. Quid plura? O utinam (quid ni enim exclamem, ut votis lætem æsequar, quod verbis exprimere non datur?) Utinam iterum, atque iterum utinam multos hæc nostra ætas haberet Salesios! Utinam verò etiam superior habuisset! His maximè in locis, in quibus hæreticorum defectionem ab Episcopatu, sive iustitia, sive ignavia principum sumpsisse compertum est. Nunc de prostratis hæresibus, & de dirutis Iacob restituentis non laboravimus, Sed cum ad collapsas res quas que maximas

omni quantum fieri poterit ad initia sua revertentur, non despero fore, ut quosdam dudum sola fere posteriorum Episcoporum in curia vram haec sibus patefecit ad audaciam, ita novo tanti Episcopi exemplo plane reformato ad prototypum illum veterum Episcoporum, videri sine bello heretici tandem respiciant, nec diutius reluctentur, quominus liceat nobis impetrare à divina misericordia, quod Ecclesia Dei tot lacrymis persusa non desinit à Sponso suo flagitare, ut tam graviter, miserèque agitatam per tot annos Petri naviculam, sedatis fluctibus brevi conquiescere, omniumque Christianorum Pastorem unum sub uno Christo, qui divites non est, & ovile unum factum esse videamus. Fiat, Fiat, fiat.

P. Fr. Anterus Maria de S. Bonaventura. Ord. Excalc. S. Augustini. In Acta Apostolorum. Cap. VIII. vers. 8. fol. 134. Genue M. DC. LXXXI.

Exempli causa, dum de S. Francisco Salesio lego, quod anno salutis 1594. die 9. Septembris missionem in Diocesi Genevensi incipiens, constantissimè absque intermissione ulla paucis auditoribus in angusta Ecclesia, apostolicæ prædicationis munus exercebat, quamobrem ex ingenti labore vix sensibilem colligebat fructum, nam eius auditores rurales quinque, sex, octo, novem ad summum modicam capacitatem ad fidei dogmata intelligenda habebant; & tamen veluti nobilissima atque numerosissima multitudo flaganter ipsum expectasset, omnifidelitate idem peragebat opus, quin quod amplius eius fortitudinem, & charitatem celebrat, quotidie, pedes, quinque miliaria etiam brumali, & æstivo tempore hac de causa conficiebat (quandoquidem ubi hospitabatur, id peragere, ei vetitum esset) nec raro accidit, quod ad eum contemptus fuerit ipsius apostolicus zelus, & labor, ut non nisi una fenicula muliercula ad eum auscultandum adesset, quam haud propterea contemnebat, sed pari fervore ei concionabatur; Hæc inquam penes me longè admirabiliora, celebrioraque sunt, quam si ad instar Philippi diaconi ægros sanando, cæcos illuminando, demones expellendo, vario idiomate loquendo, & aliis quæcumque prodigiorum magnalia parando, adeo tam frequenter, & que diutius concionatus esset, quia libentissimè ad ipsius celestem percipiendam doctrinam etiam Magnates, quin Reges, & Reginae à longinquis regionibus concurrissent. Sed quid dixi penes me ipsam, sic agendo, gloriosiora

(a) Vide Lib. 1. Epist. 5. Salefsi. Epist. 9. in hispano idiomate. Italo. 15. Gallico. 62.

(b) Vide Lib. 1. Epist. praedict. Epist. 1. quae in Gallico serm. est. 2. (c) I. Cor. 13.

Nota Col. lectoris ad Lectorem.

rem esse ; cum indubitatum sit gloriosissimum hac de causa co- tam vniversa Coelitum Curia (quam non nisi Reges magni consti- tuunt) apparere? Quandoquidem iuxta magni Augustini dogma: Non disturnitas temporis, non multiplicitas operum, sed maior charitas auget meritum. At quis ambiget de fragrantissima Francisci Sale- sifij charitate, qui aded constanter, ut animarum saluti consulere; siccam, sterilemque terram excolere voluit^(a). At denique aren- tem regionem in irriguam commutavit ei clementissimus Domi- nus, qui perfecte in se sperantes non nimium affligi permittit, sed pium precibus praestat auditum ; nam tam haereticorum, quam pravorum fidelium innumerabilem multitudinem convertit, (b) non solum apostolicis p. aedicationibus, sed etiam sanctis scriptio- nibus, quarum fructus perennis erit, quemadmodum eiusdem zelus, & charitas nullam diminutionem patietur. Charitas enim nunquam excidit, sive prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia destruetur. Ait Apostolus. (c)

Doctor Nicolaus de Hauteville Canonicus Cathedralis Ecclesie S. Petri, Genevensis. In Octava S. Francisci Salefsij. A Paris. M. DC. LXVIII. speciosissima inter encomia, praerogaque specialissima, omne quibus aestuat opus. Elog. 3. Thes. 1. fol. 93. In tantum specu- lans Virum, ait: Franciscum ad summi Pontificis contemplet pro- volutum pedes loquentem Angelorum ad instar, stupentes noster homines super doctrina eius; Sacrumque Emm. Cardinalium Col- legium testatum publicè fuisse: Os eius est Os Dei, eiusque Cor di- vinorum tabernaculum mysteriorum esse, &c.

Clarissimorum Virorum testimonijs, omnium que, qui- bus ansam praebuit opportunitas veris laudibus ornata, Salecia- nam ad Caelum virtutem extulisse famam, non latet: sed quia li- brorum copia non omnium allabitur oris, quibus frequenter ad populum de Sancto sacra fit oratio, quae sparsae fuere laudes in vni conferre codicem, praemanibus facillime protrahendum opere pretium fuit. Si vero tempus annuerit, Vitae S. Antislitis, praeter eos supra fol. 34. adscriptos, eam publicae exaratae utilitati ded- dere. Gallie. P. Nicolaus Talon. Soc. Iesu. Fr. Filibertus de Bo- neville Min. Prov. Capuchin. Sabaudiae. Symbolicam gallicae. Ma- gister Adrianus Gambart, Praesbiter, quam hispanice reddidit Lic. D. Franciscus Cubillas, Donyague, Praesbiter, & causarum Patro- nus in Regijs Hispaniarum Aulis, cui ob Operum Sanctissimi Sa- lesifij ad hispanum idioma translationem, maxima sunt religio- obstricta Catholica Hispaniarum Regna : qui & compendium

ipsius vitæ addidit in tractatu de divino Amore. Gallicè, *Spiritum*
S. Francisci Salesij. Illust. D. Ioann. Petrus Camus, Episc. Vela-
 nentis qui *Compendium Amoris divini tractatus dedit Hispanè prolatum à*
Lic. Cubillas. Videunda illic approbatione à P. Lect. Paula; Mini-
 mo, rectè conscripta. Gallicè, P. Nicolaus Canfrino, Soc. Iesv:
Patrem Spiritalem, in S. Salsitanam praxim, Hispanè ab ipso Cubil-
las redactum. Quo idiomate, D. Michael de la Portilla, Complu-
 tentis Doct. Canonicus, Græcæque Linguae Interpres *Vitam Sanc-*
ti scripsit. P. Franciscus Garcia, Soc. Iesv, *Compendium* in ad-
 ditione ad *Flos Sanctorum*, Die 29. Ianuar. Ill. D. Barcia, Episc.
 Gadicensis *Panegyrim, in Sanctorali, Serm. 3.* D. Eusebius de los
 Rios, Complur. Chancellarius, Theol. Primarius, & Scriptor,
 Canonicus, & Thesaurarius in suis *Assumptos Panegyricos. Serm. 17.*
 18. & 19. Doct. D. Ioannes Ferreras, Rector Parochialis S. An-
 drae, Matritensis, Theolog. Scriptor, *Panegyrim, Vita, S. Pra-*
sulii nedullam, Novemdiemque devotionem, ab omnibus Hispanie
Illust. Prælati commendatam, & exequentibus, Indulgentias conce-
dentibus. D. Ioannes Antonius Garcia Briones, Complur. Doctor,
 & Præbendarius *Panegyrim, singulari notitia ornatum.* Fr. Isidorus
 de Torres, Lect. Theolog. in Ord. SS. Trinitatis, & Complur.
 Doct. ac Candidatus, *Panegyrim, Tres in vnum redactæ Nomen,*
S. Francisci de Sales, Fundador. D. Ioseph Delgado, Complur. Doc-
 tor, Sacræ Scripturæ Primarius, & Canonicus, dictus Doctor
 Portilla, & P. Gaspar Meignien, Soc. Iesv, Philosophiæ Cathedram
 Regens, Approbantibus præfato Doct. Rios, & P. Ioanne
 Marin, Soc. Iesv, Complur. Doctore, & Theol. Primario, qui
 etiam laboraverunt in Instituto cum Compilatore, & adiutoribus
 eius. Multa; non omnia à S. Salesio gesta videbis: nam vt Ill.
 D. D. Carolus Augustus de Sales, Patruî cum acta referret, ocu-
 lis Maremagnum emensus, sensu, quo licet, ait: *Sunt autem,*
& alia multa, quæ fecit Franciscus: quæ si scribantur per singula, nec
ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.
 Hæc de ijs quæ fecit; quæ vero docuit Magnus iste cœlestis ex-
 quire in Scriptis suis cœlesti doctrina. refertis, quibus Ecclesiam
 illustravit, & iter ad christianam perfectionem tutum, & planum de-
 monstrat. Videbis, & afflues, mirabitur, & dilatabitur cor
 tuum, sed iuge Inscriptionem Salesiani cordis interibi, in Cœnobio
 Visitationis B. Mariæ, Lugdun. De Belle Cour, idest, Belle Curie:
 sunt enim ibi alia Monasteria duo.

In eius offi-
 cio. Die 29.
 Ianuar. Lect:
 VI.

Viator

Ah quam dives est hoc Monasterium!
 Si nescis, Tronum Amoris possidet,
 Delicias Cœli, auxilium terræ, gaudium Angelorum,
 Solatium hominum, sedem animæ,
 Quæ Divinum, & summè amabilem animarum
 Amantem, & amatorem amantissimum
 Summè amavit.

O quale, ac quantum Cor!
 Viri Angelici, Philothei, Theotimi, Theodori,
 Theodidacti, Thaumaturgi, Trismegisti,
FRANCISCI DE SALES

Episcopi, & Principis Gebennensis,
 Fundatoris Ordinis Visitationis B. M. V.
 Reliquit illud moriens amantissimus,
 & amantissimis filiabus tantus Pater.
 Proh charissimum, & inviolabile pignus!
 Tu prospice, & profice. Deum tanti cordis
 ex toto corde tuo ama, time, adora.
 Hoc est enim omnis homo.

Dott. Portilla in sue Salesianæ narrationis initio, sic subscribit:
 Hæc littera non occidit; sed spiritu suo vivificat;
 Cor suum dabit, & dat in similitudinem

Picturæ:

Cor, videlicet, Salesianum.

O Cordis mei immundi, & mundi mundum Cor:

Et quia ~~est~~ ~~in~~ ~~omnibus~~ ~~fontibus~~ ~~mirabile~~ ~~fit~~, quam vivida con-
cepta manent metricis exacta modis, vt præcordia ferveant, nec
oblivia subeant, accipe nonnulla numeris, merito nexa, tot inter
S. Salchij facinora digna Caracenis.

Lib. V3
Epist. Ep:
II, Hispan:
Gallice 60
Italice 150

Vox estis lux mundi.

Vos estis Sal terra.

Honore Præful maximo
Decorus orbi fulguras,
Vt luceant vt ardeant
Tot corda flamma cœlitum.
Tactu tuo feliciter
Nostrum chalybs dnm cordiũ,
Motu faventis gratia
Christi Petræ fit obvius.

Nunquid Salis cognomine
Hic gloriari convenit,
Tantum sapis salubria
Humana prudens pensitans;
Tui Salis potentia
Expellitur corruptio,
Cibos par as ut lautius
Sumantur à fidelibus.

Exempla scriptis addita
Sacro coruscant lumine,
Nostris potenter menibus
Cœleste robur ingerunt.

Sal & novum vas diceris
Infectio queis tollitur,
Sanas aquas teterrimas
Amabilis fecunditas!

Lampas! carens fuligine,
Abesse cunctis nescia,
Adesse semper sedula
Sanctos in usus omnium.

Favente Christi lumine
Spirante sacro Flamine,
Hic fit salis coagulum
Celsis locandum sedibus.

Lux! Numinis confesio
Orbi fugans caliginem,
Vultus! pios illuminans,
Amictus Almi lumine:

Vesana damnat gaudia
Salis vorax aspersio!
Extinguis atque crimina
Omni præmenda sæculo.

Clamas Amans, accedite
Ad lucis hoc consortium
Ad vera Christi gaudia
Amoris & incendia.

Pacto Salis Sanctissimo
Firmas Amantium fœdera,
Hortaris omnes cœlitum
Fiant ut avi compotes,

Tuas aratas paginas
Pennis Amoris cernimus
Sudoribus cum lacrymis
Christi madentes Sanguine.

Virtus, honor, laus gloria
Deo Patri cum Filio
Sancto simul Paraclito
In seculorum secula. Amen:

Obijt 28. Decembris 1622.

Additum cœlo decus & coronat

Inre victorem spolijs onustum

Vendicant astris Nivæ phalanges;

Nobile lumen.

Luce Franciscus migrat Innocentium
Cœlitum pulcris mœcitis coruscans,
Ducta post Sanctæ bene grata Christo
Tempora vitæ.

Inclitum sydus radias per orbem!
Luce victrici tenebras repellens!
Vt laborantes animæ calefant
Numinis igne.

Diluet curas bona lux amaras,
Atque componet sapienter omnes
Hinc & hinc motus, propius faventi
Luminæ Divum.

Occupat cunctas stupor ecce mentes,
Dum tuis Orcus spoliatur armis,
Sancta dum per te melioris ævi
Semitæ fervet.

Hac enim lingua loquitur discreta
Æstuans nostris Amor in medullis.
Hic odor scriptis pia corda mulcens
Vndique fragat.

Ales in terris imitatis alium
Tobiæ missam superis ab oris,
Qui malis pulsas animas superno
Lungis Amanti.

Exhibes hic te facilem piumque
Omnibus gratum miseris levamens,
Consultens cunctis, dubiæ saluti
Invigilando.

Pacis hic tandem populi suavem
Fac edant firma pietate fructum,
Qui Dei deinceps animis beatum
Spirer amorem.

Qualis heu! mundi labyrinthus errat
Quor vijs cæcis labor intus errat;
Stamen ast vitæ bene componendæ
Porrige dextra.

Oris obtura rabidos hylatus
Hostium nobis male sevientum,
Et Crucis clava fera monstra macta
Robore cœli.

Causa vel prærens erit & triumphis,
 Prædicant nam te celebrata mundo
 Mira potentem,
 Laus honor Patri, genitæque Proli
 Et tibi Virtus virtusque compar
 Spiritus, semper Deus vnus omni
 Temporis ævo. Amen.

Sanctissimi Iuliani Vistationis B. Mariæ ex precordijs.

Franciscæ lumen Præfati,	Virtutis in te maxime
Director innocencium,	Cœlestis & scientiæ,
Medela poenitentium,	Acfanitatís præfite
Et pauperum solatium.	Orbis colit miracula:
Mis benignus spiritus,	Præinde, quo natus die,
Devor onem lingulis,	Plebs, hic, preces fundit Deo,
Domusque prædicas,	Clerusque reddit gratias,
Effectus ipsis omnia.	In nominis laudem tui.
Virtute tum verò potens,	Tibi charæ nos Filiæ,
Fugas vobique crimina,	Sponteque Christi Virgines,
Et levientes hæreces,	Divo Parenti dicimus
Convincis absque sanguine.	Hymnum perennis gloriæ
Tu nominis Saluti,	Virtus, hõnor, laus gloria,
Splendor charusque Virgînũ,	Deo Patri cum Filio
Virgo Pater queis cœlici,	Sancto simul Patraclito
Præbes amoris pabula.	In sæculorum sæcula. Amen.

Commemoratio S. Francisci de Sales à Sum. Pont. Clemente IX. ordinata

Ad Vesperas.

Replevit Sanctum Franciscum Dominus spiritu intelligen-
 tiæ, & ipse fuerit doctrinæ ministravit populo Dei.

Ad Laudes.

Oliva fructifera in domo Dei Beate Franciscæ, ardens cha-
 ritate, cornicans miraculis, fac hos eius, qua fructis lucis sancti-
 tatisque participes.

Responsoria. Sacerdos & Penitens, & vicarium epifex, pas-
 sor bone in populo, ora pro nobis Dominum, i. misericordiam
 V. Ora pro nobis Beate Pater Franciscæ, i. virtus in te maxime
 Et digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio

Oratio Officio S. Francisci de Sales à Sum. Pontif. Alexandro VIII assignata.

Deus qui ad animarum salutem Beatum Franciscum Confessorem tuum atque Pontificem, omnibus omnia factum esse voluisti : concede propitius , ut charitatis tuæ dulcedine perfusi, eius dirigentibus monitis, ac suffragantibus meritis aeterna gloria consequamur. Per Christum.

*Ore velut Sancti depromsi verba docentis,
Qua mihi concessit littera sparsa Dei.*

DEus docuisti me à iuventute mea : & vsque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas : & conversus vivificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Transivimus per ignem & aquam : & eduxisti nos in refrigerium. Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio Ecclesiae laudabo te. Venite , audite , & narrabo , omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. Impulsus everfus sum ut caderem : & Dominus suscepit me. Dextera Domini fecit virtutem : dextera Domini exaltavit me , dextera Domini fecit virtutem. Non moriar , sed vivam ; & narrabo opera Domini. Quis in eo lætabitur cor nostrum : & in nomine sancto eius speravimus, Benedictus Deus qui non amovit orationem meam, & misericordiam suam à me. Ideo omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo Iesu cum gloria cœlesti. Non nos metiplos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum ; nos autem servos vestros per Iesum. Hi in curribus, & hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. Si exprobamini in nomine Christi, beati eritis ; quoniam quod est honoris , gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescit. Eratis enim sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad Pastorem & Episcopum animarum vestrarum. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. Animæ quiores estote filij, clamate ad Dominum, & eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in aeternum salutem vestram : & venit mihi gaudiū à Sancto super misericordia, quæ venit vobis ab aeterno salutari nostro. Gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Ille pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum. Juxta
cit

est Dominus iis qui ambulato sunt corde, & humiles. Iratu
 vavit. Novit Dominus dies immaculatum, & hereditas eorum in
 æternum erit. Mansueti autem hereditabunt terram, & delecta-
 buntur in multitudine pacis. Et pavit eos in innocentia cordis
 sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos. Viriliter
 agite & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domi-
 no. Charissimi, diligamus nos invicem: quia charitas ex Deo
 est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.
 Emulamini autem charismata meliora, mutuum in vobis
 metipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit
 multitudinem peccatorum. Unusquisque sicut accepit gratiam, in
 alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multi-
 foruis gratiæ Dei. Gratias ago Deo meo per Iesum Christum
 pro omnibus vobis sine intermissione memoriã vestri facio sæper
 in orationibus meis. Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerẽ
 salvos. Gratia autem Dei sum id quod sum. Et adhuc excellen-
 tiore viã vobis demõstro, non ego autem, sed gratia Dei mecum.
 Sicut modo genti infantes, rationabile, sine dolo lac cõcupiscite,
 ut in eo crescatis in salutem: si tamen gustatis quoniam
 dulcis est Dominus. In Deo faciemus virtutem: & ipse
 ad nihilum deducet inimicos nostros. Confringam illos, nec
 poterunt stare, cadant subtus pedes meos. Omnis enim qui cum-
 que invocaverit nomen Domini salvus erit. Anima mea illi vi-
 vet, & semen meum serviet illi. Dominus enim prope est. Ver-
 bum Dei non est alligatum. Gaudete in Domino semper. Hila-
 rem enim datorem diligit Deus. De excelso misit ignem in ossi-
 bus meis, & erit vivit me. Quoniam diligenter Deum omnia
 cooperantur in bonum. Deo autem gratias, qui semper triumphat
 nos in Christo Iesu, & odorem nostritiæ suæ manifestat per nos
 in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo: Charissimi
 nolite peregrinari in fervore, qui ad tentationem vobis sit, qua-
 si novi aliquid vobis contingat: sed communi antes Christi pas-
 sionibus gaudete, vt & in revelatione gloriæ eius gaudeatis
 exultantes. Vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Chris-
 tum: cui est gloria, & imperium in sæcula seculorum. Amen.

DEVS SIT BENEDICTVS.

De licentia Illustr. D. Vicarij Generalis Tolosan, Complut. Seditis.

Complut. Apud Iulianum Garcia Briones, Univerſitatis Typo-
 graphum. M. DCC. VI.

Brevíſſima muestra de San Francisco de Sales, Obispo de Ginebra, Principe de el Imperio, Limosnero mayor de la Alteza Real de Savoya, en toda Ciencia Doctor.

Soneto.

A JESVS nació SALES confagrado;
 Abstuvose de Ynfante en las acciones;
 Niño à otros diò de Dioslecciones;
 Renunciò Estados Joven, y el Senado.
 Entregose à las Almas ordenado,
 Rayo de Herejes, pasmo à conversiones,
 Celestial Escritor, heroico en dones,
 Serafico Varon, Angel Prelado.
 Erigio Orden de Monjas, fundò Ciencia;
 Apostol de el Chablaix. su error deshizo;
 Ser Arçobispo huyò; y aun la Eminencia;
 De Pueblos, Reyes, Papas fue el hechizo,
 Pontentosa en milagros su influencia,
 Pues Todo para todos Dios le hizo.

DIOS SEA BENDITO.